

Приморске Новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА III ♦ БРОЈ 40 ♦ 25. АВГУСТ 1974.

ЦИЈЕНА 1,50 ДИНАРА

СА САВЈЕТОВАЊА ПОЛИТИЧКО-ПРИВРЕДНОГ АКТИВА БУДВЕ

ЗА КОНЦЕПТ ПРОШИРЕНЕ РЕПРОДУКЦИЈЕ

— РИЈЕЧ ДР МИЉАНА РАДОВИЋА, СЕКРЕТАРА ИЗВРШНОГ КОМИТЕТА ПРЕДСЈЕДНИШТВА СКЦГ —

Др МИЉАН РАДОВИЋ

ПРАКСА ДА СЕ ЉУДИ ИЗ РАЗНИХ СТРУКТУРА нађу у одређеним интервалима и да се сагледа цјелина односа у комуни има много преимућстава и дјелује инструкторно, јер се прорађују најактуелнији проблеми. Треба видјети гдје је свака основна организација удруженог рада, гдје су друштвено-политичке заједнице. У нашој пракси питања привредног развоја била су потиснута у други план; ангажовали смо се на политичким питањима, тако да нијесмо успјели да одговоримо на нека актуелна питања из привреде у вријеме до Десетог конгреса Савеза комуниста Југославије и Шестог конгреса Савеза комуниста Црне Горе. Ми у Црној Гори не би требали да будемо незадовољни: у истом периоду прошле године били смо слабији. Но, на ниској акумулацији тежко може заживјети систем какав ми градимо. Мислим да квалитативни елементи привређивања треба да прате производњу. Припрема за израду концепције средњорочног плана развоја треба да буде валања како би заживио наш економски и политички систем на бази уставних рјешења.

Обезбиједити доходак у релативно кратком времену то је специфичност туризма. Напаљемо се пред непосредним задатком — доношењем концепције планова дугорочног развоја наше земље, републике, општине, основних организација удруженог рада, интересних и друштвено-политичких заједница. Ти послови морају бити окончани са новембром мјесецем.

Привредни субјекти и друштвено-политичка заједница Будве треба да одиграју велику улогу у развоју нашег друштвеног система. Нужно

је анализирати рад у протеклој години и извршити контролу свуда гдје је то потребно. При томе треба да будемо мобилни, иначе ће бити доста проблема. Након завршетка ове сезоне треба направити озбиљну анализу о функционисању основних организација удруженог рада, да би смо до краја године имали јасне чињенице.

Туристичко-угоститељска привреда без пратећих дјелатности не пружа комплетну туристичку понуду. Хотел је само један од њених елемената. Никаквог аутоног развоја, никаквог ау-

тоног одређивања, никаквог аутоног повезивања не може бити ван базног, односно производног односа. Морамо из брзо и радикално скидати, без компромиса. Ствараоце друштвеног богатства не можемо остављати саме, а да други имају више користи. Треба радикално мијењати односе, како би сви субјекти радили на уставним принципима. Морамо сагледати гдје иде привредна рента са овог подручја. Ако се она буде користила као до сада, онда пресијецамо коријен на коме раде ова и друге генерације. Трговина,

индустрија, занатство, пољопривреда, образовање, здравство — све то чини туристичку цјелину и све то треба добро да функциониса. Та свијест мора да сазри: не можемо теоретски остати на томе да Црна Гора представља јединствено туристичко подручје. Ако смо се одређивали да туризам буде основна привредна грана, онда му све треба подредити, како би он дао очекиване резултате.

Ред би било да неко израчуна колики су мултипликативни ефекти из области туризма, а ред би било да

их имамо израчунате у Будви. И пољопривреда и занатство, трговина и школство — све се то трансфером туристичког промета реализује.

Морамо гледати резерве које морамо користити. Неопходно је организовати се и не дозволити да радимо само мјесец и по дана. Праве се грешке у склапању уговора са страним тржиштима: сва су она за нас подједнако важна. Морамо тражити слободна тржишта, његовати их и обрађивати. Неправилан је једностран приступ домаћем тржишту — треба предузети све мјере како бисмо развијали домаћи туризам. За бављење туризмом јављају се многи, а нико нема израђен концепт дугорочног развоја за домаћи туризам. Треба сви да приступимо изради једног концепта развоја туризма на дугорочној основи.

Када су у питању кадрови, морамо дати многе одговоре. Одређивање за туризам као основну привредну грану, без адекватног одређивања за кадровску структуру — нијесу никаква одређивања. Живи рад, људски рад, квалификовани рад у овој дјелатности је незамјениљив елемент. Нити ће компјутер, нити никаква механизација моћи да га замени. Од њега зависи каква ће бити наша понуда. Имамо овдје хотела који су добили велика свјетска признања, али и то је недовољно. Није добро ако Свети Стефан добија ласкава признања, а рецимо, у кампу није добро. Свака немарност или слаба услуга — то је кикс. Да сагледамо колико имамо развијену мрежу школства из које излазе квалификовани и висококвалификовани кадрови у угоститељству и туризму. Да погледамо какви су и остали кадрови у туризму — све до факултетски образованих људи. Треба видјети колике су резерве на том плану и шта је ту урађено. И у том домену потребно је направити један дугорочни концепт.

У туризму се морамо одређивати за концепт проширене репродукције. У противном, ушли смо у озбиљну стагнацију. Научили смо да правимо хотеле високе категорије, а занемарили оно што нам тржиште тражи: стварати онакве капацитете гдје се најприје долази до дохотка.

ПРОГРАМ И ОТПОРИ

— ИЗЛАГАЊЕ БРАНКА ИВАНЧЕВИЋА НА СЈЕДНИЦИ ОПШТИНСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ СК БУДВА —

ДОБРО ЈЕ ШТО ЈЕ ОПШТИНСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА КОМУНИСТА презентирао Акциони програм. Као ријетко када, зна се ко је носилац посла за сваку ствар која стоји у њему. Подразумијева се да Општинска конференција и Комитет треба да предузму контролу извршавања свих задатака из Програма, као и да обавезно утврде рокове у којима поједине задатке треба обавити.

Положај наших радних организација веома је озбиљан, а трошкови пословања у овој години су знатно порасли. Организованост у појединим основним организацијама удруженог рада још није на жељеном нивоу. Сматрам да је потребно ефикасније рјешавати кадровске проблеме, и мислим да нијесмо исцрпили све резерве унутар организација, а оне се, иако доста велике, недовољно користе. Ни једна радна организација, осим бивше „Авале“, није донијела стабилизациони програм, а то су биле дужне да учине све. Морам да констатујем да без добрих кадрова и без максималног коришћења унутрашњих резерви не треба очекивати неке озбиљније резултате у наредном периоду. Неопходно је да се сви залажемо да се ово питање што хитније ријешим, као и да се одреде рокови за његово скидање с дневног реда.

Добро је што су у Акционом програму као посебни истакнути рјешавање финансијских проблема општине и друштвеног стандарда. У том смислу треба да Општинско синдикално вијеће и Извршни одбор Скупштине општине направе заједнички програм активности. Општинска конференција Савеза комуниста треба да посвети пуну пажњу буџету и рјешавању буџетских проблема, јер су то тренутно најзначајнија питања.

Желио бих да истакнем да одлуке које доноси Општинска скупштина наилазе на отпор појединих грађана и код извесног броја комуниста, који заузимају одређене положаје у нашем друштву! Треба рашистити са свима који се тако понашају, јер ако хоћемо да подреди-

мо друштвене интересе личним онда нема сврхе да сједимо у Савезу комуниста. Сви смо свјесни таквих појава и морамо се као Савез комуниста борити против њих.

Штедња треба да одигра значајну улогу у процесу стабилизације привреде. Коришћењем унутрашњих резерви може се доста постићи, али се често налази на отпоре, нарочито када су у питању лични доходи. Када је друштвено питање на дневном реду не можемо се похвалити да смо јединствени. Несхватљиво је да основна организација Савеза комуниста органа управе може да у неколико напрата расправља тоће ли се повећати лични доходи радницима за 10%, а да се уопште не запита да ли су ти радници заслужили и оно што у питању лични доходи. Када је друштвено питање на дневном реду не можемо се похвалити да смо јединствени. Несхватљиво је да основна организација Савеза комуниста органа управе може да у неколико напрата расправља тоће ли се повећати лични доходи радницима за 10%, а да се уопште не запита да ли су ти радници заслужили и оно што у питању лични доходи. Када је друштвено питање на дневном реду не можемо се похвалити да смо јединствени. Несхватљиво је да основна организација Савеза комуниста органа управе може да у неколико напрата расправља тоће ли се повећати лични доходи радницима за 10%, а да се уопште не запита да ли су ти радници заслужили и оно што у питању лични доходи.

Као „примјер“ истакао бих да је 1972. године дефицит буџета износио милијарду и сто милиона старих динара, али то није сметало радницима органа управе да подигну личне дохотке за 48%. У 1973. години дефицит буџета је износио осамстотинадесет милиона старих динара, а лични доходи повећани су за 13%! Ако се тако понашамо, онда се не може видјети перспектива у реализовању одлука X конгреса Савеза комуниста Југославије и VI конгреса Савеза комуниста Црне Горе.

Као комунисти обавезни смо да водимо више рачуна о питањима од друштвеног интереса. Потребно је да све проблеме доведемо у ред за идућу годину. Одлуке које доносимо неопходно је спроводити у живот уз редовну контролу како се то чини.

Програм је ту — предстоји активност комуниста

ПОЧЕТОМ ОВОГ МЈЕСЕЦА одржана је Општинска конференција СК Будве, која је разматрала и, након плодне дискусије, усвојила Акциони програм на реализацији одлука Десетог конгреса СКЈ и Шестог конгреса СК Црне Горе.

Уводно и доста конкретно излагање о Акционом програму поднио је Миленко Дујовић, секретар Секретаријата Општинске конференције СК.

Садржину овог Програма на чијој ће се реализацији у наредном периоду ангажовати комунисти Будве, чине веома значајна питања: оживотворење Устава, економски проблеми и стабилизација привреде, проблеми социјалне политике и политике солидарности, кадровска питања, задаци на плану општенародне одбране и јачање безбједности, друштвено ангажовање младих, идеолошко-политички рад...

На плану оживотворења Устава, Акциони програм обавезује комунисте да се досљедно ангажују на остваривању и функционисању делегатског система, конституисању самоуправних интересних заједница, конституисању основних организација удруженог рада и развоју самоуправних односа у удруженом раду, као и на афирмисању мјесних заједница.

Програмом се предвиђају и мјере које ће се предузети да се приведу крају интеграциони процеси у угоститељској и комуналној дјелатности, док је једно његово поглавље посвећено проблемима око санирања финансијског стања општине. Треба истаћи да се врло одређено говори о потреби стварања програма

средњорочног развоја општине, док ће о питањима социјалне политике поново расправљати Општинска конференција СК. О кадровској политици, гдје су, како се каже у Акционом програму, испољене многе слабости, разговараће се на Општинској конференцији у октобру мјесецу ове године.

Јачању општенародне одбране Програм придаје пуну пажњу и сматра ово питање трајном обавезом сваког члана Савеза комуниста. Општинска конференција ће до краја септембра мјесеца ове године анализирати закључке о општенародној одбрани и безбједности, које је усвојила на ранијој сједници.

Иако је Општинска конференција недавно расправљала о организационом и акционом оспособљавању омладинске организације, Програм обавезује да се још једном до краја године разговара на истом нивоу о младима, њиховом друштвеном положају и улози.

Да би се успјешно спровели у живот крупни и сложени задаци, који проистичу из одлука и резолуција Десетог конгреса СКЈ и Шестог конгреса СК ЦГ, Програм обавезује све комунисте наше општине да даље јачају идејно-политичко јединство и акционе способности. У вези са идеолошко-политичким образовањем комуниста конкретно се говори о формирању школе самоуправљача и омладинске политичке школе.

То су, углавном, битна питања која су садржана у Акционом програму будванских комуниста, за чију ће реализацију сваки члан СК морати, да преузме свој дио обавеза и одговорности.

М. П.

Пред „Авалом“

ИЗ РАДА СИНДИКАТА

Сагледавање економске политике

На сједници Општинског синдикалног вијећа усвојен је програм рада за ову годину. Образлажући га, секретар Вијећа Милорад Дапчевић је нагласио да програм проистиче из ставова и задатака које су поставили Седми конгрес Савеза синдиката Југославије и Пети конгрес Савеза синдиката Црне Горе. Програм је, такође, базиран и на Акционом програму рада Општинске конференције Савеза комуниста, чији дио задатака треба на себе да преузме и синдикат као друштвено-политичка организација.

— Реализација предвиђених програмских задатака захтијева максималну ангажованост и залагање сваког радног човјека — рекао је Милорад Дапчевић. — У наредном периоду морамо показати много бољу организованост и синхронизовано радити са осталим друштвеним факторима на спровођењу задатака које смо поставили програмом. Самоуправне спорузме који су усвојени треба стално пратити и дограђивати новим сазнањима и рјешењима.

Активност синдиката доћи ће до изражаја на подручју наше општине и у односу на сагледавање економске политике и економских кретања. У центру политичке активности синдикалних организација и њихових органа биће сагледавање и отклањање узрока који успоравају бржи друштвено-економски развој општине у цјелини.

Клубови самоуправљача

ЈЕДАН ОД ГЛАВНИХ ЗАДАТАКА који се поставља пред Савезом синдиката, Савезом комуниста и свим друштвено-политичким организацијама јесте оснивање клубова самоуправљача, чији је циљ оспособљавање радника за ефикасно, вршење самоуправљачких функција. За реализовање овог непосредног задатка већ постоје друштвено-економски, политички и други услови.

Клубови самоуправљача, који су у неким срединама формиран и још 1955. године, афирмисали су се и на овом друштвеном послу стекли значајна искуства. То је и створило објективну основу за израду концепције развоја и садржаја дјеловања клубова самоуправљача.

До сада су клубови стварани организованом акцијом радника и њихових радничких савјета, односно организација Савеза комуниста и Социјалистичког савеза. Основна функција њиховог дјеловања у циљелој земљи била је иста: оспособљавање радника кроз најразличитије облике и садржаје рада. Неки су радили, а дјелују и сада, у оквиру радничких универзитета, мањи број при општинским синдикалним вијећима, а у неким мјестима на међународном нивоу. Све то зависи од средине, али је основни правац њиховог развоја да се организују као специфичне интересне заједнице.

Облици и садржаји остваривања основне функције клубова самоуправљача могу бити различити, зависно од потреба радних људи у оспособљавању. Радни човјек у тим облицима оспособљавања није пасивни слушалац коме се „улива“ знање. Знања која стиже покрећу га да стално мијења и унапређује самоуправну праксу у својој радној организацији, мјесној заједници и друштву, јер се на лицу мјеста сријеће с марксистичком самоуправном теоријом и конкретном пра-

вном. Такав приступ оспособљавању радника за самоуправљачке функције трасирао је досадашњи пут развоја клубова, који се нијесу конституисали у институције, нити на институционалан начин организовали образовање радника за самоуправљаче.

За организовање облика оспособљавања радника за самоуправљање и прилагођавање тих облика и садржаја потребама основних организација удруженог рада, као и структурама и образовном нивоу радника, клубови самоуправљача, прије почетка рада, треба да анализирају стање у својим организацијама: сагледају проблеме, развијеност самоуправних односа и њихову нормативну регуларност, структуру запослених и

све друге чиниоце који су од утицаја за коначно уобличавање програма и одређивање облика и метода њихове реализације.

Као најнепосреднији облик оспособљавања за самоуправљање клубови организују: предавања, трибине, конференције самоуправљача по гранама и групама, размену искустава и слично. А систематски облици непосредног самоуправљања били би семинари и курсеви, секције клубова и школе самоуправљача.

Основне организације удруженог рада обезбјеђују путем самоуправних споразума финансијска средства за садржаје образовања, уграђујући принцип солидарности, како би оспособљавање за самоуправљање могло да се организује у свакој основној организацији удруженог рада, мјесној заједници и на нивоу општине.

МАРКСИСТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

ЕТИКА ЈЕ ФИЛОЗОФСКА ДИСЦИПЛИНА која се бави проучавањем моралног феномена. Дјели се на теоријску и нормативну. Теоријски задаци етике су: објашњавање основних појмова моралног говора, утврђивање општих критеријума моралног процјенљивања и метода рјешавања моралних спорова, објашњавање односа морала према другим друштвеним појмовима, испитивање филозофских претпоставки и услова примјенљивости различитих учења о моралу. Нормативна етика расправља о исправности и оправданости моралних схватања, настојећи да створи критерије поузданог моралног суђења и исправног поступања. Практични задатак етике је да допринесе моралном побољшању људског живота критиком постојећег морала и постављањем моралних идеала који одговарају друштву одређене епохе, односно друштвеног система.

Морал је објективна друштвена појава коју конституише скуп правила о понашању чланова једне друштвене заједнице и скуп стварних навика људског понашања. Као друштвена надградња, он представља правила о добру и злу у одређеној друштвеној средини.

Морал се појављује онда када човјек почиње да своју индивидуалност прилагођава условима и нормама живота с другим људима и у активном усмјеравању својих и туђих поступака, као и у њиховом оцјенљивању.

Посматрајући морал с аспекта историјности, долазимо до сазнања да су појмови „добро“ и „зло“ релативни. Јер нема ни апсолутног добра нити апсолутног зла. Оно што је добро за некога, може бити зло за другог и обрнуто. За капиталисту је морално да експлоатише раднике и да при сваја вишак њиховог рада. Радници сматрају да је експлоатација од стране капиталисте неморална и свјесни су неминовности борбе против свих видова експлоатације. Организовани као класа пролетерска, радници сматрају да ће свакоме бити да-

ЕТИКА И МОРАЛ

то оно што му припада када сви буду ослобођени експлоатације и када вишак рада буде употребљаван у интересу оних који га стварају.

Маркс је указао на повезаност економске структуре друштва и моралног феномена, при чему је истакао класни карактер морала сваке историјске епохе.

Налазимо се у фази друштвеног развоја када старе норме уступају мјесто социјалистичком моралу. Самоуправни производни и друштвени односи сарадње, испоставања и солидарности повезују чланове социјалистичког друштва и у њиховој свијести изграђују иста морална мјерила помоћу којих се оцјењују друштвене појаве, понашање људи и друштвена збивања. На овај начин класна подвјеност у моралном схватању нестаје, а развија се и сазријева јединствено морално гледање које се заснива на хуманом односу према људима, ослобађајући их егоизма, ситно сопственичке психологије и робовања стварима, ускуђујући круто-сти и нетрпљивости и полтронства, што је све карактеристично за друштво подијелено на антагонистичке класе.

Неке норме класног друштва превладавају се и укидају револуционарно, друге ишчезавају еволутивно, док се неке одржавају дуже, било да су у спојој постојаности тврдокорне или да, због својих позитивних својстава, улазе у фонд социјалистичког морала.

Основни разлог због којег марксисти избјегавали да говоре о универзалном људском моралу јесте у томе што опште моралне вриједности не постоје изоловано, саме по себи; оне се увијек јављају у некој специфичној форми, заједно с другим нормама промјенљиве природе. Уз у-

важавање дијалектичког становишта да се све мијења, па и моралне норме и судови, поуздано можемо да кажемо, да прогресивна радничка класа насљеђује сва достигнућа и тековине дуге хуманистичке традиције, укључујући ту и све општељудске моралне захтјеве.

Сасвим је спојиво с марксизмом ако се говори о скупу моралних норми које прелазе границе и класе и епохе. Такве би, на примјер, биле норме које прописују основне дужности према дједи, родитељима, старима, болеснима, пријатељима, заједници, одржавању задате ријечи; норме које теже да искоријене лаж, превару, крађу, убиство, освету, експлоатацију и понижавање човјека у било ком виду.

И наша самоуправна социјалистичка заједница која прокламује, негује и развија марксистички етички идеал, уноси у фонд својих моралних норми трајне етичке вриједности, створене у прошлости на тлу наших народа. Егоизам, експлоатација, неповјерење, сукоби, завист, мржња, лицемерје, полтронство, слијепа грамазност и шпекулација, у условима самоуправног социјализма, уступају мјесто другарској асоцијацији у раду и сарадњи, пријатељству, љубави, алтруизму, испоставању, солидарности, поштовању задате ријечи и поштовању човјекове личности као централне друштвене вриједности.

Етичким идеалом и реалним хуманизмом прожета су сва документа СКЈ и уставни акти Федерације, република и покрајина, који у моралном погледу представљају богате и свеобухватне кодификације. Ствар је у томе да овај идеал постане стварност и да се идеал поново помакне напријед и за собом изазове нову акцију. Наш савремени човјек све више усклађује своје личне интересе с интересима других људи и друштва као цјелине. Својом акцијом, у контексту самоуправљања, укида економске, политичке и културне привилегије.

Д. Станковић

МЕЂУОПШТИНСКА САРАДЊА

СПОЈИТИ МОРЕ И ПЛАНИНУ

НАЈОДГОВОРНИЈЕ ЛИЧНОСТИ ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКОГ ЖИВОТА ЦЕТИЊСКЕ И БУДВАНСКЕ КОМУНЕ НАШЛЕ СУ ДОВОЉНО ЕЛЕМЕНТА ЗА ПЛОДНУ МЕЂУОПШТИНСКУ САРАДЊУ

КАД БИ БИО РАСПИСАН КОНКУРС у коме би стајало: пронађите двије комуне с највише елемената за сарадњу у Црној Гори, а можда и шире, побједник би био онај који би одговорио на питање да су то цетињска и будванска комуна.

Ово је утисак извјештача који је присуствовао састанку најодговорнијих људи обје комуне. Руководства су разговарала у саставу председник Скупштине општине Цетиње, **Нико Ражнатовић**, секретар Секретаријата ОК СК, **Бошко Милановић**, председник ОК СК Драго Бановић, председник Извршног одбора Скупштине општине илж. **Марко Борзан**, председник Скупштине општине Будва **Бранко Иванчевић**, председник ОК СК **Милан Митровић**, председник Извршног одбора, **Станко Гоговић** и члан Извршног одбора, илж. **Мило Грговић**.

Уводно излагање поднио је председник Скупштине општине Цетиње **Нико Ражнатовић**, који је истакао неколико области и — по слова на којима двије сусједне комуне могу успјешно да сарађују. Ту сарадњу свакако ће поспјешити изградња модерне саобраћајнице Цетиње — Будва. Она ће још више приближити два града, тако да ће Цетиње практично постати приморски град, односно Будви ће се Ловћен наћи изнад крова, а цетињски музеји на дохвату руке.

УЗАЈАМНЕ КОРИСТИ

Нико Ражнатовић је у сажетом излагању истакао да ове двије комуне, поред осталог, и географски положај упућује на проширивање и продубљивање међуопштинске сарадње, у којој ће и једна и друга наћи свој интерес и корист.

Ето, на примјер, и Цетиње и Будва добијају воду са

истог извора. Зар има потребе да се на том извору, поред уређаја, налазе двије екипе из два града? Зар не би било боље да то буде једна састављена од стручних људи из Цетиња и Будве? Одговор је јасан.

Обје општине имају нешто преко 30 хиљада становника. Има пуно логике да то буде јединствено подручје о чијој ће здравственој заштити једнако бринути једна медицинска установа. Конкретно — Медицински центар са Цетиња. Треба размислити о формирању заједничких служби као што су инспекцијске судови итд.

Зар оба града треба да имају средње школе, ако у једном од њих може бити истурено одјељење. Шта ће Будви школа ученика у привреди када своје будуће квалификоване раднике може обучавати у Школском центру на Цетињу. Или, амбиције Цетиња су у области туризма велике, а Будва има традицију и тамо је мјесто угоститељској школи. Овај префињени занат млади Цетињани треба да изуче у Будви.

Двије релативно мале општине имају све општинске службе гломазне административне апарате, као да имају по сто хиљада становника. У обостраном интересу неке службе би могле бити заједничке.

У области културе сарадња је неисцрпна, поготову у току туристичке сезоне. На примјер „Игре југа“ би обухватиле и Цетиње, а цетињске ликовне галерије (наравно избор) спустиле би се на море. Културно-умјетничка друштва „Његош“ и „Канџиш“ могла би у току лета да успјешније забављају госте од многих сличних ансамбала, који домаћине много коштају.

И на једном и на другом подручју може се развити

домаћа радиност. Истакнуто је да треба, на примјер, проучити могућности о формирању једне заједнице за културу и образовање, без прелијања средстава.

И Будва и Цетиње су драгуљи овог поднебља који се још нијесу представили свијету онако како заслужују, па се сматра да би их требало заједно третирати у пропагандним туристичким публикацијама, којих је још недовољно. Поготову, Цетиње је оскудно и шкрто представљено свијету.

ИДЕЈЕ ШТО ПРИЈЕ РЕАЛИЗОВАТИ

Бранко Иванчевић је зажалио што до једног оваквог састанка са овом тематиком и јасно постављеним циљем није дошло још раније. По његовим ријечима заједнички интерес ове двије комуне лако је дефинисати.

Иванчевић и његови сарадници осврнули су се и на досадашње заједничке послове двије комуне, истичући дубоко разумијевање кроз које је дошло до пријатних веза и односа ова два града. Исто тако, што је нормално, **Иванчевић** и његови сарадници дали су и неке примједбе на здравствену заштиту становништва будванске комуне коју обавља Медицински центар из Цетиња: „Болесни људи с подручја будванске општине желе да се лијече на Цетињу. Они то и чине, уколико се не ради о неким специфичностима. Међутим, ти исти људи желе више реда у тој области. Имају потребу и зато заштитијевају организацију рад. Хоће да знају распоред љекара, вријеме прегледа итд. Но, то је тема о којој би требало и ви и ми да документовано разговарамо. Ми смо спремни.“

Иванчевић се сложио да Будва и Цетиње треба да буду јединствено подручје на коме ће Медицински центар из Цетиња вршити свој посао.

Другови из Цетиња нијесу оспорили примједбе Будвана и слажу се да се у организационом смислу у области здравства морају мијењати неке ствари.

На средњој атеритуми израђен је бунар за воду запремине 23 кубних метара. Круна за бунар је израђена из једног камена тежине 4 тоне.

Примарна етажа: Од окретишта до уласка у тунел иду два крапа степеница. Лијеви крапа крак имају по 36 степеница. Степеница се спајају у подест-одморалишту испред тунела.

Тунел: Тунел је висок 5 метара а широк 8,5 метара. Израђен од бетона у горњем дијелу полукружног облика.

Укупан број степеница од окретишта до изласка на примарну стазу на Јаворском вучју износи 461.

Примарна етажа: До терасе испред Маузолеја дугачка је 70 метара.

Атеритум-предворје је подијељено у три брета са два реда гранитних стубова. Стубови (10 комада) су од белог гранита, висине 4,33 м. и сваки је тежак 10 тона.

Карактеристике: Дакле карактеристике нашег пројекта улаза у капију, високе су као и стубови а тежакта им је 7,5 тона.

На средњој атеритуми израђен је бунар за воду запремине 23 кубних метара. Круна за бунар је израђена из једног камена тежине 4 тоне.

Негошевa гранитна фигура: Има димензије дужине 3,10 метара, ширине 1,42, висине 1,37 метара. Тежина је 28 тона.

Видишовац (гуано): Дужина стазе од Маузолеја до изласка је 40 метара. Гуано је израђен од бетона у горњем дијелу полукружног облика пречника 8,50 метара.

Расцјета: На крову Маузолеја израђено је 15 рефлектора за спољну расцјету, а око Маузолеја по терети 30 рефлектора.

Шумско газдинство из Цетиња брине бригу и о шумама на подручју будванске комуне. Будвани имају примједбу на рад Газдинства, па су се учесници овог разговора договорили да службу о заштити шума треба унаприједити, како би њени резултати били видни на терену (пошумљавање гољети, заштита постојећих комплекса).

Аутобуско предузеће „Тара“ у Будви има изванредну локацију, међутим, по мишљењу Будвана, не користи је на најбољи начин. Будвани кажу да „Тара“ на овом подручју, из оправданих разлога, има макар и малу привилегију, јер су њени аутобуси туд саобраћали и кад није било асфалта и кад се нико други тог посла није хтио прихватити. На другој страни, Будвани захтијевају још ревноснију и педантнију услугу „Таре“, јер ова туристичка метропола, која за три мјесеца у години представља међународни прад са 60 хиљада становника, жели да се на најбољи начин представи својим гостима, укључујући и саобраћајне услуге.

Бранко Иванчевић је на овом састанку изнио расположење становника и радних организација за сарадњу са Цетињем. Та је сарадња, по његовим ријечима, неминовна и оправдана, и ако је не би продубљивали и проширивали, за то би били кривци људи који сједе на одговорним мјестима у једној и другој комуни.

МАГИСТРАЛА ИЗЛАЗИ У БУДВУ

Друштвено-политичко руководство обје комуне сматра да магистрални прикључак, који почиње да се гради ових дана од Цетиња, треба да изађе у Будву (не прецизира се метар у метар мјесто на овом подручју). То одговара и једној и другој комуни.

— Увијек смо тражили да ова магистрала што више

приближи Цетиње и Будву, јер наш циљ није Јадранска магистрала — истакао је **Нико Ражнатовић**. — И да се схватимо: Цетиње никада није одређивало локацију, па је погрешно и напонако тумачење да смо ми тражили излаз на Милочер.

Но, ипак остаје да инвеститор, односно Република и пројектанти дају коначну ријеч. О захтјевима руководства обје комуне биће обавијештени одговорни форуми. То је и један од закључака на овом састанку.

МЕЂУОПШТИНСКИ ФОРУМ?

На овом врло значајном састанку руководиоца двије комуне дато је више идеја за проширивање и продубљивање сарадње. Истина, учесници у разговору су нагласили да су то још увијек само примјери који наговјештавају сарадњу, међутим биће још и могућности и идеја које ће се кроз праксу рађати. А кад ова два града опои модерна асфалтна трака — могућности за сарадњу ће бити такве какве се данас не могу ни наслутити.

Но, да би ове идеје што прије биле преточене у живот речено је да с њима треба упознати све друштвено-политичке организације, а затим приступити изради планова и програма за сарадњу. Истакнута је и идеја за размишљање о формирању једног међуопштинског тијела, форума, можда међуопштинског комитета, који би водио рачуна о реализацији будућих заједничких програма.

Ако се „по јутру дан познаје“, онда треба овај рапорт са састанка најодговорнијих личности Цетиња и Будве завршити оптимистички: људи и асфалт ће спојити море и планину.

Р. Јаблан

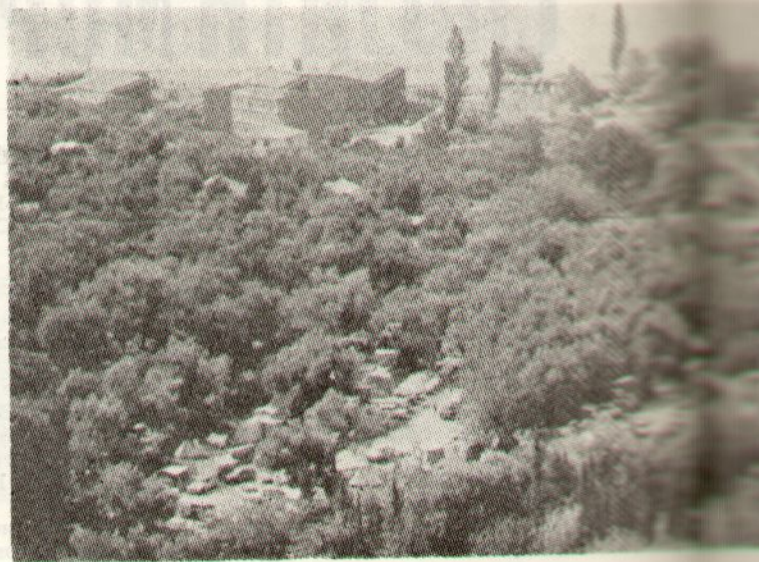

Будва — Стари град

ВЕСЕЛИН ЂУРАНОВИЋ: „ПОТРЕБНО ЈЕ ХИТНО ПРИЋИ ИЗРАДИ СРЕДЊОРОЧНИХ И ДУГОРОЧНИХ ПРОГРАМА РАЗВОЈА ТУРИЗМА — ГЛАВНИ НОСИЛАЦ ПРОГРАМИРАЊА ТРЕБА ДА БУДЕ „МОНТЕНЕГРОТУРИСТ“

МАРКО ЧОЛАНОВИЋ: „У ИЗВРШНОМ ВИЈЕЋУ ЦРНЕ ГОРЕ ОЦИЈЕЊЕНО ЈЕ ДА ЋЕ ТУРИЗАМ И У НАРЕДНОМ ПЕРИОДУ ИМАТИ ЗНАЧАЈНУ УЛОГУ У ОПШТЕМ РАЗВОЈУ РЕПУБЛИКЕ“

ЖАРКО ДРАГОВИЋ: „ИАКО ЋЕ ПОСЈЕТА БИТИ НА НИВОУ ПРОШЛЕ ГОДИНЕ, ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ БИЋЕ СЛАБИЈИ. ПОТРЕБНО ЈЕ ХИТНО РИЈЕШИТИ ПРОБЛЕМ НЕНАМЈЕНСКИХ ИНВЕСТИЦИЈА У ИЗНОСУ ОД 80 МИЛИОНА ДИНАРА — РЕКАО ЈЕ ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР „МОНТЕНЕГРОТУРИСТА“ ЖАРКО ДРАГОВИЋ.

Добар старт „Монтене

Дана 9. августа 1974. године одржан је у Будви, у хотелу „Интернационал“, састанак руководећег актива радне организације „Монтенегротурист“ са друговима Веселином Ђурановићем, председником ЦК СК Црне Горе, Будом Шошкићем, председником Скупштине СР Црне Горе, Марком Орландићем, председником Извршног вијећа Црне Горе, Јованом Вујадиновићем, потпредседником Скупштине Црне Горе, Јосифом Јауковићем, гувернером Народне банке Црне Горе, Савом Лакићем, директором Инвестиционе банке Титиград, и Бранком Иванчевићем, председником Скупштине општине Будва. Састанку су присуствовали и Бранко Чолановић, гувернер Народне банке Југославије, и Момчило Цемовић, савезни секретар за финансије.

НЕПОКРИВЕНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ ИЗНОСЕ ПРЕКО 80 МИЛИОНА ДИНАРА

Жарко Драговић, генерални директор „Монтенегротуриста“ изнио је податке о попуњености капацитета у овој години и истакао да је за првих седам мјесеци остварено 6% мање ноћивања него у истом периоду прошле године. То је последица енергетске кризе и реперкусија које је она изазвала на економику појединих земаља и грађана, и то се лоше одразило у првој половини године на читав југословенски туризам. Уз то, прошла година била је изразито добра по посјети туриста. Август ове године бољи је него лани, а добри су изгледи и за септембар, па се може претпоставити да ће број ноћивања ове године бити на нивоу прошле године. Међутим, финансијски резултат биће слабији него лани због поскупљења трошкова пословања, великог пораста цијена репроматеријала и с обзиром на чињеницу да се цијене пансиона уговарају годину дана прије реализације, као и да се мора строго водити рачуна да се цијене не повећавају више него што диктирају тржишни услови на међународном тржишту.

Жарко Драговић је затим говорио о неликвидности радне организације због непокривених инвестиција, што износи преко 80 милиона динара. Истакао је да су у претходном периоду изграђивани угоститељски објекти под неповољним кредитним условима, тако да данас ануитети чине петину укупног прихода радне организације. У вези с тим он је рекао да је поднијет документовани захтјев Инвестиционој банци Титиград у циљу санирања те ситуације, а истакао је и потребу ревизије уговора о кредитима, са предлогом да се продуже рокови отплате и смањи каматна стопа.

И при тако тешкој финансијској ситуацији туристичке привреде у Црној Гори, њено сезонско угоститељство оптерећено је неким доприносима које оно у другим крајевима наше земље или нема или су знатно мањи. На примјер, ми издвајамо из пословног фонда 3,3% за Фонд за неразвијене, а у другим крајевима тај проценат је знатно мањи. За Јајам за

енергетику дајемо 2%, што износи око 5 милиона годишње, тако да по та два основа одлази читав акумулација радне организације „Монтенегротурист“.

У наставку излагања Жарко Драговић упознао је присутне са мјерама које се предузимају у основним организацијама и у радној организацији. Донијети су стабилизациони програми, спријечено улагање у основна средства без обезбијеђених средстава, води се борба за бољу организацију и већу штедњу.

Говорећи о даљем развоју „Монтенегротуриста“, Драговић је истакао обавезу те организације да приступи изради средњорочног и дугорочног програма развоја. Рекао је да не би требало на брзину давати могућност онима који су заинтересовани да граде неке високо рентабилне објекте (аутобуске станице и др.) без сагледавања читавог концепта развоја. Не треба дозволити да неке радне организације лако остварују доходак, користећи ренту, а друге да рјешавају питање инфраструктуре, већ треба договорно, на основу утврђеног програма развоја, видјети ко што треба да гради и како да сви доприносе у изградњи инфраструктурних објеката. Резимирајући основна питања из излагања, Драговић је посебно истакао да од ефикасног рјешења покрића ненамјенских утрошених средстава у износу од око 80 милиона динара зависи даљи успјешан развој ове радне организације.

ПРОБЛЕМ ИНФРАСТРУКТУРЕ — ВРЛО АКУТАН

У дискусији у којој је учествовао већи број руководећих радника основних и радне организације (Миодраг Миовић, Мишо Браило, Станко Милић, Владо Митровић, Ђоко Поповић, Бранко Војковић, Петар Добрићанин, Веселин Вулегић, Јово Пералић, Душан Лијешић) истакнуто је сљедеће:

— „Монтенегротурист“ је оправдао своје постојање и показао низ

предности, нарочито на сектору продаје капацитета и снабдијевања.

— Положај сезонског угоститељства стално се погоршава и, умјесто да јача, његова репродуктивна способност опада, па је неопходно да одговарајући органи Републике и Федерације хитно узму у разматрање положај сезонског угоститељства.

— Већ неколико година стагнира изградња угоститељских капацитета због помањка финансијских средстава и тешких услова под којима би се могла добити средства. То ће нас довести у тешку ситуацију, јер друге медитеранске земље сваке године изграђују велики број хотелских капацитета, док ми у томе изразито заостајемо. Треба хитно одговарајућим мјерама друштвено заједнице стимулирати даља улагања у туризам.

— Потребно је ријешити питање обртних средстава, којих сезонско угоститељство има врло мало, а нарочито трајних обртних средстава.

— Неопходно је предузети и друге мјере у циљу побољшања тешког положаја сезонског угоститељства: смањити висину доприноса у Фонд за неразвијене до нивоа оптерећења по том основу осталог сезонског угоститељства у земљи; продужити рокове отплате камата и смањити каматну стопу за неповољне кредите који су давани у претходном периоду; поново повећати извозни прим, смањити допринос за енергетику.

— Проблем инфраструктуре у свим приморским мјестима врло је акутан и потребно је повести акцију да се та питања рјешавају заједничким снагама и да се обухвате програмом развоја.

БОРБА КОМУНИСТА ЗА УЧВРЋЕЊЕ И ШИРЕЊЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ У ТУРИЗМУ НА ОСНОВАМА НОВОГ УСТАВА ИМА ПИРИ ДРУШТВЕНИ ЗНАЧАЈ

— Нужно је посветити знатно већу пажњу организацији ванпансионске потрошње.

— Треба се више оријентисати на рад са домаћим туристима, организацију излета и културно-забавног живота.

— „Монтенегротурист“ још није заокружена цјелина и треба наставити рад на јачању и ширењу интеграције на друштвено и економски оправданим основама.

— Послије главне сезоне треба приступити критичкој оцјени примјене уставних рјешења у организацијама „Монтенегротуриста“.

— Питању оспособљавања кадрова и побољшању услуга треба стално посвећивати потребну пажњу.

— Неопходно је што прије формирати интерну банку „Монтенегротурист“.

Након тога у дискусији су учествовали: Јосиф Јауковић, Саво Лакић, Бранко Чолановић, Момо Цемовић, Веселин Ђурановић и Марко Орландић.

Веселин Ђурановић, председник ЦК СК Црне Горе позитивно је оцијенио старт нове интегрисане радне организације „Монтенегротурист“ и рекао да је врло значајно да другови из основних организација, који су били и главни носиоци акције за удруживање рада и средстава, позитивно оцјењују досадашњи рад и истичу да су већ постигнути и конкретни резултати који оправдавају формирање „Монтенегротуриста“, иако је сасвим јасно да се у тако кратком времену не може очекивати да се ријеше сви наслијеђени проблеми и почну на широм скали да извршавају и други задаци. За то је потребан дужи период времена.

Веселин Ђурановић је позвао кадрове „Монтенегротуриста“ да наставе рад на досадашњем чвршћивању постигнутих резултата и ширењу интеграције туризма на друштвено-економски оправданим основама. Истакао је да ће „Монтенегротурист“ у томе имати подршку свих фактора у Републици.

Значајно је истакао, рекао је Ђурановић, да су финансијски, па и други проблеми којима се сусријеће „Монтенегротурист“ наслијеђени из прошлог периода, да те проблеме који су савремена интеграција врло значајно да се ти проблеми успјешно ријеше (овдје се прије свега

Г УЖВА, ГУЖВА, ГУЖВА, То би, што кажу новинари, укратко био рапорт о овогодишњој туристичкој сезони у Будви.

Сваког љета, па и овог, нас Будване снађе права мука: слегне се овдје пола Европе и цијела цјелина Југославија. А ми, по нашем лијепом обичају, демонстрирамо ли демонстрирамо гостопримство и љубазност. Једноставно: изађемо на улице, аутобуску станицу и у паркове, па станемо да вучемо за руке Европљане и нашу браћу Југословене:

— Изволите, изволите — кажемо им — нигдје вам неће бити љепше него код нас!

— О, какво сунце, о, какво море! — придајући нам се повиче покоји од њих.

— Рај, прави рај, овога нигдје нема! — узвратимо школски научено.

И једном, тако, један наш гост, одушевљен дочеком и плаветнилом мора, покорно корача за — назовимо јо тако Жаном Ђирковић, задовољан што је дошао у — рај.

— Ето, напакон смо ту — каже му Ђирковићка.

— Да, ту смо — одговори гост загледан у газдарицу Жану.

Жана похута, прибара се мало, па поче, показујући рукама на унутрашњост куће:

— Новоградња, прва категорија, конфор, поглед на море, поглед на

полу-море, на море, и... шта да кажемо...

— Да, да — кажемо — Е, па, море је

берете море, море, те слободно, слободно

— Ами... — кажемо — знао шта да кажемо

— Без брига, сама препази — кажемо — газдарица — Да, кревет у соби, соби, вам је збогаш, јер други, други, но скупа.

— Гост је чисти, чисти.

— Како чисти, Турист-биро, само 3500? Да, одлуци.

Жана Ђирковић, прави страс, прави

— Не, не, није, нијесте ви, није, остало, остало,

КО
ВИ

ДО 15. АВГУСТА

Преко 421.000 ноћивања

У објектима „Монтенегротуриста“ до 10. августа изједначен је број ноћивања у односу на исти период прошле године, што се сматра врло добрим резултатом. Првих 15 дана августа посјета домаћих и иностраних туриста била је боља у првој половини августа прошле године. Хотелске организације у нашој општини оствариле су: „Авала“ — Будва и „Авала“ — Бечићи 13,5% већи број ноћивања, „Палас“ 6% више и „Свети Стефан“ 3% више. Укупно је у хотелским организацијама у општини Будва, које раде у саставу „Монтенегротуриста“, од 1. јануара до 15. августа ове

године остварено 421.115 ноћивања, према 418.889 у истом периоду прошле године.

На дан 20. августа питали смо одговорне у „Монтенегротуристу“ и у основним организацијама у Будви, Светом Стефану и Паласу, каква је моментана ситуација. Рекли су нам да још увијек нема слободних кревета, али је ситуација нормалнија. Наиме, сада су капацитети попуњени са 102—105%, а не као протеклих мјесец дана када је попуњеност била 11 и више посто. Угоститељи очекују добру попуњеност у трећој декади августа и у току септембра, па се надају да ће прошлогодишњи рекорд бити оборен.

Два пута више „сезонаца“ него сталних радника

У ШЕСТ ОСНОВНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА удруженог рада у саставу „Монтенегротуриста“ на терену општине Будва, на 920 сталних ра-

дника има 1.368 сезонца и 374 ученика, што значи да на једног сталног радника долазе два која раде сезонски. Интересантно је да је гро радне снаге из Цр-

не Горе и да се она, сходно друштвеном договору о запошљавању, ангажује преко завода за запошљавање.

Као што је познато, ранијих година много већи број радника запошљаван је из других крајева ван Црне Горе, јер је код неких угоститељских руководиоца владало мишљење да је боље узимати неквалификовану радну снагу из такзваних „радионица“ средина. То је сватање сада превазиђено, захваљујући друштвеним договорима који одређују приоритете у запошљавању радника.

Лични доходи сезонских радника исти су као и лични доходи сталних радника, а и сва друга права су им једнака, „Сезонци“, поред тога, добијају бесплатан смјештај и храну, што износи око 150.000 старих динара. Наравно, то добијају само они сезонски радници који не станују стално у мјесту рада, већ долазе из других општина.

Иако сезонски радници имају једнака самоуправна права као и стални, ипак остваривање тих права представља проблем. „Сезонци“, заједно са сталним радницима, учествују на зборовима радника, где се, као што

је познато, доносе све важније одлуке. Према томе, рекло би се да су сезонски и стални радници потпуно равноправни. Међутим, није тако. План и програми рада и развоја доносе се прије почетка главне сезоне, а расподјела дохотка врши се послије деветомјесечног обрачуна и завршног рачуна, када, такође, нема „сезонаца“. Затим, у главној сезони се не одржавају често зборови радника, јер је у

то вријеме велики обим послова. Интересантно је да у радничким савјетима, одборима самоуправне радничке контроле и у другим одборима нема ниједног сезонског радника, јер су ти органи бирали прије почетка сезоне. Таква пракса не може да се одржи, па ће се наредне године морати на другачији начин рјешавати учешће сезонских радника у управљању и у разним самоуправним тијелима. Можда би најбоље било да се један број чланова тих тијела бира почетком јуна, када „сезонци“ већ ступају на посао.

Монтенегротуриста

на тешкоће због неамјенски утрошених средстава од 80 милиона динара. Такве проблеме рјешавали смо и у индустрији, па их треба ријешити и у туризму, у чему треба да банке и други одговарајући органи пруже пуну помоћ, јер је то пред-услов за даљи успјешни рад ове радне организације.

Говорећи, о значају удруживања рада и средстава на принципима новог Устава. Ђурановић је истакао да процес удруживања рада и средстава више не изазива страх код радних људи да ће им неко отуђити до-ходак, и радници, а у првом реду комунисти „Монтенегротуриста“, морају у том погледу да се боре да се даље развија удру-

живање рада и средстава уз јачање сигурности сваког радника да ће располагати дохотком. Ми смо врло заинтересовани за даљи успјешан развој ове радне организације, за учвршћење интеграције, јер је „Монтенегротурист“ једна од првих интеграција у Црној Гори створених на принципима новог Устава и од тога како ће се они даље развијати зависи да ли ће послужити и другима као услов добрих односа, успјешног удруживања рада и средстава, утолико је за-датак комуниста и свих радних људи „Монтенегротуриста“ друштвено значајнији.

Веселин Ђурановић је указао на обавезу „Монтенегротуриста“ да приступи стварању

дугорочног програма развоја туризма до 1980. и до 1985. године, јер не можемо више да конципирамо развој за само неколико година, пошто то не води добрим рјешењима. Он је затим говорио о проблему воде у свим приморским мјестима, о ПТТ мрежи, проблему паркинга, пијаца и другим питањима које у наредном периоду треба рјешавати, а све то имајући у виду последице које ће на развој туризма у Црној Гори имати завршетак изградње пруге Београд — Бар. Он је том приликом изнио мишљење да ни Будва није потпуно и дугорочно ријешила проблем воде и истакао да је добро што се приступи изградњи нове пијаце. Иако „Монтенегротурист“ неће и не може да сам рјешава ове проблеме, он, по мишљењу Веселина Ђурановића, као главни носилац програмирања и проширене репродукције у туризму, треба да буде организатор и главни носилац припрема, па и притиска да се та питања заједничким снагама ријеше.

Председник СК ЦК Црне Горе позитивно је оцијенио закључак партијске конференције „Монтенегротуриста“ да се одмах послуже завршетка главне сезоне приступи темељној критичкој анализи примјене уставних рјешења у организацијама „Монтенегротуриста“ и, по потреби, одговарајућим измјенама.

ТУРИЗАМ ЋЕ И У НАРЕДНОМ ПЕРИОДУ БИТИ ЈЕДНА ОД ПРИОРИТЕТНИХ ГРАНА

У дискусији је учествовао и Марко Орландић, председник Извршног вијећа Црне Горе. Он је рекао да је сјекао позитиван утисак о раду и напорима који радници „Монтенегротуриста“ улажу у рјешавању проблема даљег развоја. Константовао је чињеницу да већ двије-три године имамо стагнацију у изградњи хотелских капацитета, и да то, углавном, зависи од мјера које доноси друштвена заједница. Председник Извршног вијећа сматра да ће се питање репродуктивне способности туристичке привреде и превазилажење стагнације у изградњи морати озбиљно узети у разматрање и ријешити тако да се омо-

гући даљи динамични развој туризма, за што је Црна Гора врло заинтересована. У Извршном вијећу Црне Горе је оцијенијено да ће туризам и у наредном периоду бити једна од приоритетних области развоја. Марко Орландић је затим истакао да је угоститељство, само по себи, слабо рентабилно и неакумулативно, али да је друштвено врло рентабилно и да анимира читав низ привредних и ванпривредних активности.

„Ми нећемо моћи обезбиједити добар развој туризма у наредном периоду ако главни акцент будемо стављали само на изградњу смјештајних капацитета“, — рекао је даље Марко Орландић. — Морамо много више него до сада да унапређујемо ванпансионску потрошњу, да продужимо сезону, да побољшамо сервис, културно-забавни живот, да активирамо сарадњу са приватним издаваоцима соба, да унапређујемо домаћи туризам и трговину која је прилично занемарена.“

Марко Орландић је истакао како се често правдају слабе припреме за сезону тобоже чињеницом да нас је изненадила велика посјета туриста. Међутим, таква посјета се из године у годину понавља и то не може бити разлог одређеним слабостима, већ се ради о томе да још нијесмо добро организовани, да још нема довољно сарадње свих заинтересованих фактора у припреми за сезону, већ се послови обављају парцијално.

Председник Извршног вијећа Црне Горе посебно је истакао потребу повезивања Црногорског приморја и унутрашњости Црне Горе, јер они чине јединствено туристичко подручје и својом комплементарношћу могу да услове боље резултате и бржи, динамичнији општи развој Црне Горе. Орландић је истакао да Извршно вијеће Црне Горе чврсто стоји иза пројекта „Јаз“, да он има приоритете и велики значај за развој туризма у Црној Гори и позвао је „Монтенегротурист“ и Инвестициону банку Титоград да наставе рад око усаглашавања неких евентуално недовољно прецизираних питања реализације тог пројекта.

О И ИЗМИШЉЕНО

О ДА ИШЕ

на брдо... шипца сезоне
— измакао је главом гост.
лијена, на сама је да иза-
„пошвед“ желите. Кажу-
без устручавања!
— очигледно, гост није
одговор.

рије, без бриге, ја ћу вам
пожита — наваливала је
— Ето, рецимо, узмите
би с погледом на брдо. То
и: 5000 динара на ноћ,
погледају су скупљили, знат-

ерста држао кофер у ру-

шест хиљада кад су ми у
у ретак да лежај кошта
То је рекоше, по важећој

кривај се намргоди, на-
изрица лица.

нијету вам право рекли,
може, добро чули. Но, у-
о ва се не свиђа...

Гост се знојио од муке, јер да пла-
ти кревет шест хиљадарки — много
је, макар имао за то и поглед у — бу-
дућност, а не у обично брдо.

Често, кад се у мјесту гдје живи,
враћа са посла кући, наш гост, уморан
и исцрпљен, зажели да се чим
прије нађе у кревету, да мало одри-
јема, да се преда сну. Тада, у трену-
цима кад се приближава кревету, он
се, с времена на вријеме, сјети Мопасанових ријечи о кревету, о постели:

„Постела је, драги пријатељу, цио
наш живот: у њој се рађамо, у њој
волимо и у њој умиремо.“

Ове ријечи, много пута, као успа-
ванку, као Оченаш, изрецитује наш
гост самом себи, па се затим баца на
кревет и преда забраву.

Рачунао је да ће то исто чинити
и у Будви, овог пута уморан од сун-
ца, мора и провода.

За тренутак је размишљао о кре-
вету, Мопасановим топлим и лијепим
ријечима, о, до јуче можда мирној
домаћини, Жани Ђирковић, а сада
већ искусном трговцу. Размишља та-
ко, а затим изнервиран изненада гла-
сно викну:

— Не, не свиђа ми се! И ви ми се
не свиђате! И поглед на брдо, и...
Мопасан ми се не свиђа!... Довиђе-
ња!

Милован Пајковић

Први кораци старим стазама

О ВИХ ДАНА БИЛИ СМО СВЈЕДОЦИ још једног покушаја да се Јадрански сајам у Будви активно укључи у наш привредни живот. За разлику од многих новоотворених објеката, овај колектив ће морати да своје прве кораке оптерети не малим бременом прошлости. Нормално, као прво питање намеће се: да ли ће нови људи, који буду живјели са Сајмом и око Сајма, извући све поуке из времена његовог „раног дјетињства“?

Не треба бити особито квалификован, па, на основу свега оног што се видјело до сада, доијети закључак да су се многе од превеликих жеља, на овом жарком сунцу, истопиле, док се чекало на њихово остварење. Очигледно је да се, већ при првим корацима, тој врло комплексној материји пришло рутински — по већ утабаним стазама афирмисаних сајмова. Чини нам се да се никако није смјело заборавити да Сајам треба да егзистира у амбијенту гдје посјетиоци долазе да се одморе, забораве посао и свакидашњицу, па, због тога, нијесу предиспонирани за манифестације искључиво трговачко-привредног карактера. Окружен породицом, посјетилац је далеко склонији пажљиво одабраном забавно-важарском амбијенту, гдје се, уз пристојну накнаду свачијем укусу омогућава лијепо доживљај. Наравно Сајам никако не смије да заборави туристе као потрошаче — за њих би морао постојати комерцијални простор, гдје се може купити све што се заборавило и што треба посјетиоцима за вријеме одмора, а што трговина, стицајем околности, слабо или никако не нуди. На овај мамац лако је продати простор и задржати реноме, ако се буде имао осјећај мјере и у естетским и комерцијалним доменима. Уз сву ову лијепо и примамљиво „амбалажу“, може се — јер то простор дозвољава — направити најексклузивнија изложба привредног или комерцијалног профила, која би својом озбиљношћу дјеловала сада као остварење. Сазнање посјетилаца да се на једном мјесту може наћи све што ће им сјутра као пословним људима требати, један је од опробаних метода афирмације.

Надајмо се да ће овакве, сличне или још боље идеје и концепције, које увијек долазе с новим људима, удахнути живот Јадранском сајму који савим оправдано, претендује да буде прворазредни одраз збивања и рада наше републике.

М. О.

Маратонски спор окончан

Скупштина општине Будва и Комунално-стамбено предузеће Будва најзад су окончали међусобни маратонски спор по питању купопродаје станова у стамбеним зградама С-13 и С-70, ради чијег је рјешавања бивша Дирекција за стамбене и комуналне послове била покренула парницу код Окружног суда у Титограду. Скупштина општине је признала да је својевремено, прије двије године, за своје потребе купила у стамбеној згради С-13 шест станова у укупној површини 486,04 м² и у стамбеној згради С-70 четрнаест станова у укупној површини од 752,50 м², пошто су ови станови, иако без претходно закљученог уговора о купопродаји, подијељени одређеним лицима од стране надлежног органа СО Будва. Купац се обавезао да за ове станове исплати продацу 4.511.814,35 динара, и то на име вриједности станова 4.196.814,35, на име затезне камате 300.000,00, а на име трошкова спора 15.000,00, с тим што се овај износ умањује за 90.000,00 динара колико је купац уплатио продавцу, и за 4.112.166,05 динара које ће купац, под истим кредитним условима, отплатити Југословенској инвестиционој банци, уз предузимање дијела орочених средстава у износу од 2.056.083,05 динара. Гаража ће се ставити на располагање продавцу. Према закљученом уговору, предметни станови уносе се у фонд стамбених зграда, уз обавезу продавца да амортизацију од наплаћене станарине исплати купцу од дана усељења.

Тако су странке окончале овај маратонски спор без посредства суда, али овакво рјешавање треба да послужи као поука: да никакве трансакције не би требало вршити без претходно закљученог уговора у коме би биле прецизиране међусобне обавезе уговарача.

Д. Ј.

КРУПНА СЛОВА

Уређује: Димитрије ЈОВОВИЋ

Служба друштвених прихода обећала је на почетку сезоне да ће у нашем листу стално објављивати имена грађана који се буду огријешили о обавезу пријављивања гостију.

Међутим, остало се на обећању. Сметња је, изгледа, у томе што би спискове лица требало објавити комплетно, а тамо има и таквих чија се имена морају исписати крупним словима, па постоји бојаза да се штампарска машина, због тих крупних слова, не „зароба“.

ПОСЛОВНА ТАЈНА

Ријеч „новотехна“ симболизује нову технику, и то, вјероватно, и приликом грађења.

Да не би нову технику грађења откриле конкурентске фирме, у грађевинском предузећу „Новотехна“ су, изгледа, одлучили да давно започету стамбену зграду у центру Будве доврше по завршетку свих осталих, скоро започетих објеката.

ПРВА ЛИНИЈА

Приликом гашења пожара на нашој регији примијењено је да се уз непосредне руководиоце на командном пункту налази и велики број других грађана, који својим идејама често уносе збрку. Да би се оспособили да командују, а према овом гласу очито нијесу индиферентни, предлажемо да се наредном приликом идуће на каљење у прву противпожарну линију.

РАВНОПРАВНОСТ

Ријеч „фамилијарност“ потиче од латинске ријечи „фамилиа“, али је толико присутна у нашој свакодневници да јој једино може равноправно конкурисати наша домаћа ријеч „рођаштво“.

ПОДКОШЉУНСКА СЛИКА

Док други грађани на рачун квалитета љетњег ТВ програма изричу оштре критике, становници насеља Подкошљун толико су „задовољни“ сталним шумовима и треперењима на својим екранима да, уместо критика, озбиљно размисљају о предлогу да се ТВ преплата повећа!

ПОД КЉУЧ

Уведене мјере — пропуснице, закључана главна врата и стално присуство портира нијесу спријечили поједине раднике скупштинских органа да у радном времену „испаре“ са својих радних мјеста.

На упућену критику је дан одговорио руководиоцац је казао: „Једино рјешење видим у томе да раднике закључамо по канцеларијама у 6 часова и откључамо на крају радног времена“.

Д. Ј.

Да се не би трошила средства за набавку вертајм брва, боље би било када би се таквим потпуно искратило право „пријатељске“ посјете радним просторијама, јер је од њиховог рада мала вајда.

ПИСАМЦЕ

Другови угоститељи,

Гдје нас нема, тамо се нас плаше, а гдје су нас увели, тамо се не кају. Вјерујемо да ћете се изборити за неопходност нашег присуства. Чекамо спремне на лагеру. Поздрав контролорима.

Ваше регистар-касе

ЗАТИШЈЕ

„Викендаши“ из Пера-џића Дола ранијих година су практиковали да се на састаницима с будванским руководиоцима критички осврћу на садржину одлука по којима су морали да одвајају новчана средства у друштвене фондове. Ове године је то изостало. Вјерујемо да се ради о затишју пред одлуком: да заједничком акцијом помогну изградњу Спомен дома у Петровцу или Школу ског центра у Будви, јер су се, ваљда, више одомалили.

„ИНТЕГРАЦИЈА“

Да један радник истовремено може обављати два посла — радника на паркингу простору и чувара шуме показује најсвјетлији примјер из одмаралишта РВИ „Лучице“ у Петровцу.

Не кажемо да би раздвајање ових послова спријечило избијање пожара у прекрасној шуми изнад одмаралишта, али би нам на души било лакше да до ове „интеграције“ није дошло.

ПОСЛЕДЊА ВИЈЕСТ

Због прекопутираности радних људи и грађана на пољу убиривања прихода, у неким од новоформираних мјесних заједница у свајање статута и избор руководства обавиће се — тек по завршетку туристичке сезоне!

ЗАБОРАВЉЕНО НАСЕЉЕ

Насеље Лугови са двије стотине станова једно је од највећих у Будви. Међутим, оно је заборављено. Многе ствари које се дешавају у нашој општини споро стижу у овај крај. Не постоји огласна табла, на грађани не знају када се одржава збор бирача или нешто слично. Такође, нема сандучета за пошту, па многобројни гости стално питају гдје ће бацити писмо или разгледницу. Проблема има још. Комунално-занатско предузеће слабо брине: његови радници долазе да испразне канте за смеће онда када је поред њих два пута више смећа него у њима!

УСПЈЕШНЕ РЕВИЈЕ

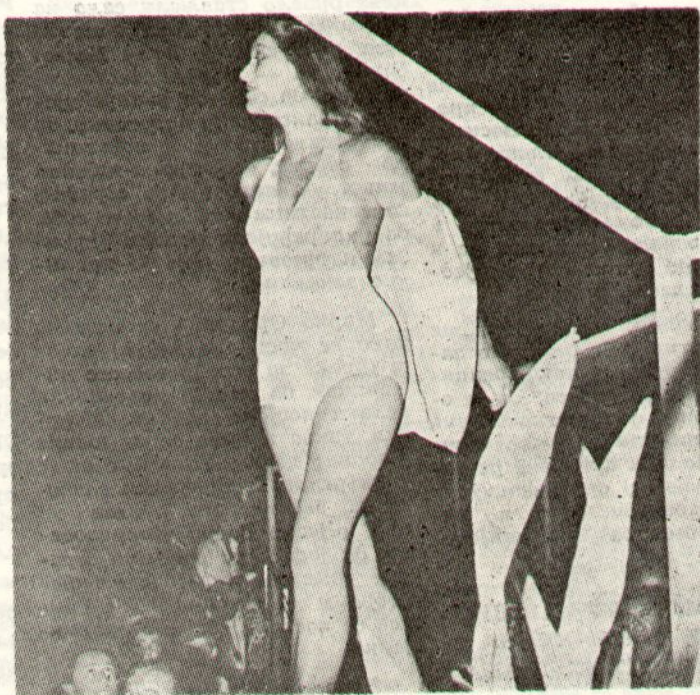
На Јадранском сајму излазе своје производе више наших познатих предузећа. Ту су фабрика коже и кожних производа „Полимка“ из Иванграда, фабрика трикотаже „ТИК“ из Титограда, фабрика модне конфекције „Јадран“ из Пераста, фабрика обуће „Кошута“ из Цетиња, као и предузећа „Индустријаимпорт“ и „Агрокомбинат 13. јул“ из Титограда, „Центрокоп“ из Београда, „Обод“ из Цетиња, „Треска“ из Скопља и Хотелско предузеће „Монтенегротурист“. Међу излагачима се налазе и гости из Пакистана, Индије и Албаније.

Пажњу привлаче вечери за гурмане које приређују „Центрокоп“ и „Индустријаимпорт“, а гдје гости могу да добију чувену ракију „екселенцију“, јагњећа печења, дурмиторски кајмак, димљена меса, његушску шунку и сир. „Агрокомбинат 13. јул“ организује „гурманлуке“ на којима се „дегустира“ пастрмка, бакалар и домаћи пршут.

Интересовање побуђују и страни излагачи — рекао нам је Леко Обрадовић, вршилац дужности директора Сајма. — Највише гостију има испред штанда Пакистана, гдје се излажу сувенири, мада нијесу запостављени ни остали излагачи.

Посебна атракција Сајма су модне ревије које се организују у заједници са Културним центром из Будве. Тако су ревије одржане 17, 21. и 24. августа. На простору испред ресторана Сајма приређена је писта на којој су домаћи манекени и манекенке приказивали производе „Полимке“, „Тика“, „Јадрана“ и „Кошуте“. Ревиије је пратио ансамбл „Монтенегро 5“, а учествовали су и пјевачи Раде Вучковић и Душан Ивановић. Ревиије су изазвале огромно интересовање публике тако да слободног мјеста није било, а многи су на ногама пратили програм. Највише аплауза добили су производи фабрике коже и крзна „Полимка“ из Иванграда и њихов креатор Веселин Зечевић.

Иако су касно почеле и на брзину организовање овогодишње сајамске приредбе, може се рећи да је било доста успјеха, а да тек наредни период треба да покаже да Сајам, заиста, треба Будви и да он значи много за читаву Црну Гору. С. Г.

Започели преговори

Председник Скупштине општине Будва Бранко Ипанчевић и генерални директор „Нафтагаса“ Андриш Ковач, са својим сарадницима, одржали су ових дана у Будви састанак на коме су расправљали о могућностима изградње новог одмаралишта „Нафтагаса“, као и адаптацији постојећег у Бечини. Констатовано је да по детаљном урбанистичком плану Бечића постоји могућност да „Нафтагас“ изгради поред постојећег још један објект одмаралишта, и то на земљишту које је дијелом дато на коришћење „Нафтагасу“, с тим што би капацитет овог објекта требало да буде од 400 до 500 лежаја „Б“ категорије. За комплетно опремање и припремање грађевинског земљишта, на ко-

ме треба да се гради нови објект, „Нафтагас“ би требало да плати на име учешћа у трошковима уређивања земљишта износ од 1.400 динара по квадратном метру развијене грађевинске површине. Садашње одмаралиште би се адаптацијом претворило у објект „Б“ категорије, с тим што би „Нафтагас“ платио на име трошкова уређивања грађевинског земљишта 15% цијене адаптације.

Представници „Нафтагаса“, у чијем је саставу налазе девет радних организација и преко сесамдесет ООУР-а, изјавили су да ће до краја септембра упознати Скупштину општине са ставовима органа управљања.

Д. Ј.

ПРЕД ЈУБИЛЕЈ ПРВЕ БОКЕЉСКЕ БРИГАДЕ

ПУТ ОВЈЕНЧАН СЛАВОМ

ПОВОДОМ ЈУБИЛАРНЕ 30. годишнице формирања Прве бокелске народно-ослободилачке ударне бригаде, у Херцег-Новом је 17. августа одржана конференција за штампу, на којој је **Владо Поробић**, потпредседник Одбора за прославу, упознао новинаре с програмом прославе овог значајног јубилеја.

Централна прослава, како је саопштио Поробић, одржаће се у Тивту, а почеће 5. октобра увече свечаном академијом, на којој ће говорити **Мато Петровић**, први командир Бригаде, а затим ће бити изведен пригодан умјетнички програм. На дан формирања бригаде, 6. октобра, у Тивту ће се одржати народни збор, смотра преживјелих бораца Бокелске бригаде, дефиле јединица територијалне одбране са подручја Херцег-Новог, Тивта, Котора и Будве, као и јединице ЈНА из Цетиња, која чува ратну заставу Прве бокелске бригаде и негује традиције ове прослављене јединице. Општински одбор Савеза бораца из Херцег-Новог организоваће изложбу фотографија на којима је илустрована ратна стаза Бригаде. Изложба ће послати Тивта бити приказана у свим мјестима на подручју Боске и будванске општине. У оквиру прославе, по свим школама биће организовани сусрети бораца с омладином и писцима, на којима ће им причати своја сјећања на дане рата и револуције.

Прва бокелска ударна бригада формирана је 5. октобра 1944. године у Коњском на тремећи Црне Горе, Хрватске и Босне и Херцеговине. Приликом оснивања бројила је око 800 бораца. Два батаљона ове Бригаде формирана су раније, и то један 1. јануара, а други у априлу 1944. године. Ова два батаљона бројила су око 300 бораца. Бригада је имала четири батаљона, који су, у првим окршајима против окупатора и квислинга, уништили једну четничку јединицу у рејону Зупци — Мокрыне у околини Конавала и Херцег-Новог. Бригада је затим добила задатак да ликвидира њемачко-четничку групу у рејону Црквица, Драгаља и Леденица. Борбе на овом сектору биле су тешке. Послије вишедневних јуриша у новембру 1944. године, потпуно је уништен њемачки пјешадијски пук. Том приликом заплићен је огромни ратни материјал који је добро послужао у даљим операцијама за ослобођење Боке и Црногорског приморја. Коначном ликвидацијом њемачког гарнизона у Рисну, бригада је 21. новембра 1944. ослободила Котор. Послије ослобођења Боке и приморских градова, бригада је наставила своје побједоносно наступање у правцу Даниловграда и Подгорице, гдје су вођене жестоке борбе, нарочито код Горњих Кокота, Даниловграда и Већег Села. Бригада је прва ушла у Даниловград а учествовала је и у ослобођењу Подгорице. Настављајући гоњење непријатеља долином Мораче, ослободила је Виоche. У овим окршајима уништено је више стотина непријатељских војника и заплићен велики ратни материјал. Од форми-

рања до коначног ослобођења Црне Горе, Бригада је имала 99 мртвих и 268 рањених бораца.

Крајем јануара 1945. године, Бригада се хитно пребације према Косову и Метохији, и, заједно са осталим јединицама које су тамо djelовале, учествује у ликвидацији фашистичко-балистичких снага. Помаже у формирању и консолидацији органа народне власти на овом подручју. Напоран и успјешно изведен услијед марш преко Санџака, долином Лима, а затим преко савијеног завијаног Чакора, била је још једна потврда издржљивости и борбене готовости бораца Прве бокелске бригаде.

До краја рата Бригада је брала на територији ондашњих срезова Пећ и Баковица и успјешно извршила два основна задатка: ликвидацију фашистичко-балистичке групе на терену Дренице и политички djelовала међу становништвом, што је био врло деликатан и сложен задатак, тим више што је непријатељ својом пропагандом био успио да код доброг дијела становника у тим крајевима изазове неповјерење према нашим јединицама.

Борци Прве бокелске

Бригаде, кроз разне видове и форме, из дана у дан стицали су све више повјерења и освајали симпатије народа тога краја. За недан мјесец дана јединице ове Бригаде одржале су на стотине конференција и разних културно-забавних манифестација у селима и градовима Косова и Метохије. Непосредно су помагали појединим породицама у припреми и обради земљишта за сјетву, у пружању здравствене заштите становништву, описивању у формирању органа народне власти и других масовних организација. Поштовањем вјерских и националних обичаја и правилним односом према имовини становништва, Бокелци су у овом крају стицали све више симпатија у народу, тако да је било случајева да су представници појединих села молили да јединица остане и даље у њиховом крају. Таквом активношћу Прва бокелска народноослободилачка бригада дала је значајан допринос у учвршћењу братства и јединства албанског и осталих народа на Косову због чега је 1961. године одликована Орденом заслуга за народ са златном звијездом.

Владимир Станишић

ПОСЛИЈЕ АКЦИЈЕ У КАМПУ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“

ПРИМЈЕРАН ИЗВИЈАЧКИ ОДРЕД

ИЗВИЈАЧКИ ОДРЕД „БРАЋА МИЛАДИНОВ“ из Скопља већ другу годину лутује у кампу „Гоце Делчев“ у Борећима. Само прошлог и овог лета врједни Скопљани учествовали су у гашењу шест пожара на нашем подручју. Непосредан повод да то забиљежимо био је недавни пожар на брду Кошљун, када је запријетила опасност да ватра прогута наш највриједнији шумски комплекс, који се простире од врха брда све до морске обале. Срећом, то се није догодило, захваљујући у највећој мјери четрдесет и тројици извијача из одреда „Браће Миладинов“, који су, на знак ватрогасне сирене, као и увијек, били спремни да се ухвати у коштац с ватром. За активно учешће у спасавању шума на будванској ривијери Љубо Лијешев, председник Општинске конференције ССРН Будва, изразио им је јавну захвалност. Мислимо да нећемо погрешити ако кажемо да тај исти осјећај дугују и изражавају сви грађани будванске општине, посебно они, који су имали прилике да се оне мрачне и вреле августовске ноћи заједно са скопским извијачима боре с ватром у непроходним врлетима Кошљуна. Један од наших суграђана Јово Михаљевић, се уз пламени стуб на Кошљуну упознао с Тихомиром Тиневским, чланом Одрода „Браћа Миладинов“, иначе студентом Економског факултета. Он те ноћи није отишао са својим друговима јер се није затекао у логору, али је знао гдје ће их наћи, па се придружио групи грађана и на мјесто пожара стигао у прави час.

Потражили смо га у кампу „Гоце Делчев“. Тихомир је био једино име које смо могли да забиљежимо. Јер, како рече старешина Одрода, они Тихомиров поступак не сматрају изолованим. Оно што је он урадио те ноћи, урадили су сви чланови Одрода — њих четрдесет тројица, а толико имена је немогуће у једном новинском тексту забиљежити.

— Могу да кажем да су сви једнако гасили у ватру — каже старешина Одрода. — Нијесмо имали срећу да сви добијемо чизме, па нас је било у сандалама, ципелама, а и босих! Што је најважније, пошлели смо и вратили се с пјесмом. Наш основни принцип је да васпитавамо омладину у духу југословенског социјалистичког патриотизма. И овом приликом сам се увјерио, казао нам је даље старешина Одрода, по струци професор, да ова наша омладина, коју ми критикујемо зато што носи дуге косе и што се несташно понаша, зна, када затреба, да ускочи у ватру.

У кампу смо сазнали да су се девојке у Одреду — одужиле својим друговима: послале повратка с пожара, око два сата поноћи, послужиле су им топлим чајем, а затим два дана прале и крпиле одјећу.

За Одред „Браћа Миладинов“ треба казати још и то: да је он познат у Македонији и у цијелој нашој земљи. Гаји слободарске традиције и организује маршове грађовина партизанских бригада. Збриниљен је са Одредом „Гојко Крушка“ из Цетиња. Посјећују споменике револуције, мајке палих бораца и старе борце из револуције. Организују логорске ватре поред којих се рецитију револуционарне пјесме и изводи разноврсни програм. Сарађују са Мјесном заједницом Бечићи и организују ноћно дежурство од шест увече до шест ујутро.

Двадесетог августа су завршили логоровање. У логору „Гоце Делчев“ сада је тишина. Мјештанима је необично и помало тужно, јер су навикли на ове врједне и дисциплиноване младе људе. Они су отишли и понијели са собом жалост што нијесу имали могућности да посјете Његошев Маузолеј. Имали су времена, али није су имали средства. Идуће године требало би испунити њихову жељу, то би био наш дуг према овим пожртвованим младићима.

В. С.

На дужности

ОД ДЕБЕЛОГ БРИЈЕГА ДО УЛЦИЊА

Регистровано 250 удеса

У Будви се налази Станица милиције за безбједност саобраћаја под чијим је надзором транзитни терен од Дебелог Бријега до Улциња, гдје овог лета борави близу 200.000 туриста. Толика маса људи, од којих су већина моторизовани, представља кошмарицу коју није лако контролисати. Најтеже је у периодима када се врше смјене туриста, а то је сваких петнаест дана. Јад-

ранска магистрала је поста-ла претијесна за саобраћај који је све живљи, па су и удеси све чешћи.

—Тренутно запошљавамо двадесетак људи — рекао је Миланко Белкаш, вршилац дужности командира Станице. — Међутим, да нас је и три пута више, било би посла.

Вриједни саобраћајци у екипи Миланка Белкаша раде даноноћно. Њихове патроле налазе се на најважнијим пружницама: код Петровца, у Будви, Радановићима, Херцег-Новом и на петровачким странама.

— Прегледамо дневно и преко 300 возила — изјавио је саобраћајцац Никола Бајчета, који већ дуже времена обавља овај посао. — Удеси су чести; готово не прође дана да се на овом подручју не забиљежи нека незгода.

— За седам мјесеци регистровани смо око 250 разних удеса — каже Миланко Белкаш. — Магистрала је узела животе десеторице људи, 32 их је лакше повријеђено, а двадесет петорица су лакше настрадали. Према процјени на лицу мјеста материјална штета износи 1.212.000 динара. У истом периоду поднијели смо око 700 пријава судији за прекршаје и судским органима, а наплатили око 170.000 динара новчаних казни.

Интересовало нас је који су најчешћи узроци несрећа.

— Непажња возача долази на прво мјесто — истичу Белкаш и Бајчета. — Затим долази претераност од дуге војезе, пут често има неправилне нагибе ту су, и талози нафтиних деривата. Осим тога, недостају саобраћајни знаци на многим мјестима, гдје пјешаци пролазе: код хотела „Парк“, код Београдске кланице, на Топлишком путу у Будви и на другим мјестима.

Саобраћајци су напоменули да су прикључци на путу веома чести, а необични лежени су и праве се без икакве контроле и плана. Аутобуска стајалишта су тамо гдје путник то зажели: на пуној линији, кривини, на сваком мјесту! Јадранска магистрала је — шеталиште, нарочито дио од Бечића до Видиковца! А сваког дана њеде „продефиљује“ око 10.000 возила! Највећа је фреквенција на дијелу магистрале од Светог Стефана до Будве.

С. Грегорић

Послије акције у кампу „Гоце Делчев“

Корак напријед

У ПРЕДНАЦРТУ ЈЕ ЗАКОН о самоуправним интересним заједницама образовања и финансирања васпитања и образовања. С обзиром на његов значај, препоручено је да се са садржином, одредбама и решењима, која он даје за ову важну област друштвеног живота, упозна што већи број оних који непосредно раде у образовању, и сви остали који на било који начин утичу на образовање.

У нашој општини Преднацрт закона достављен је свим делегацијама и члановима делегација. Сигурно је да ће га делегације ускоро разматрати на једном од својих састанака. Очекује се, такође, да ће у том правцу нешто учинити и Основна заједница образовања у Будви.

Као што је познато, Уставом СРЦГ утврђено је да се у области васпитања и образовања иде на оснивање самоуправних интересних заједница. Овај Преднацрт, управо, представља први корак ка реализацији те уставне одредбе.

У начелу, основне функције самоуправне интересне заједнице у образовању су: планирање, финансирање, развојна политика, солидарност и узајамност и стално повезивање рада и образовања.

Конкретно говорећи, Преднацрт предвиђа оснивање самоуправне интересне заједнице основног образовања за територију СРЦГ, затим оснивање самоуправне интересне заједнице усмјереног образовања такође за територију СРЦГ, као и утврђује обавезу оснивања самоуправне интересне заједнице основног образовања за једну или више општина.

Алтернативно, Преднацртом закона предвиђа се оснивање јединствене републичке заједнице образовања. У првим његовим члановима истиче се да радни људи у самоуправним интересним заједницама образовања задовољавају своје личне и заједничке потребе и интересе, па се због тога врши усклађивање рада с тим потребама и интересима. Обезбјеђује се реализација уставног начела о образовању и васпитању као дјелатности од посебног друштвеног интереса. Да би заједнице могле да раде и извршавају своје задатке Закон обавезује раднике у организацијама удруженог рада и друге радне људе на плаћање одре-

ђеног доприноса. Поред тога, он врло прецизно налаже да се основне заједнице образовања у општинама оснивају самоуправним споразумом или одлуком скупштине општине.

У наредним члановима одређено се говори о надлежностима и пословима, како, Заједнице основног образовања за територију СРЦГ и општина, тако и Заједнице усмјереног образовања за територију СРЦГ.

У алтернативном рјешењу, као што је већ речено, основала би се јединствена републичка заједница образовања. У том случају даје се могућност да се основне заједнице предшколског и основног васпитања и образовања конституишу на територијалном принципу, а основне заједнице усмјереног образовања на територијалном и градском принципу. Сљедећа поглавља посвећена су средствима заједница образовања и изворима одакле се она обезбјеђују.

Самоуправљање у заједницама образовања добило је посебно мјесто. У Преднацрту се одређено каже да „пословима заједнице образовања управља скупштина“, коју чине делегати изабрани по одредбама овог Закона. Члан 42. Закона предвиђа да у скупштини заједнице образовања постоје два вијећа: Вијеће делегата радних људи, који задовољавају своје потребе и интересе у заједници образовања, и Вијеће делегата радника у организацијама удруженог рада у области образовања и васпитања.

Скупштине самоуправних интересних заједница не могу бити представничка тијела, него договор равноправних партнера, који заступају раднике у удруженом раду.

Завршне одредбе Преднацрта закона односе се на сарадњу заједница образовања са друштвено-политичким заједницама, гдје се изричито каже да скупштине заједница образовања сарађују са свим друштвено-политичким заједницама и организацијама, ради рјешавања питања од заједничког интереса.

Напоменимо и то да самоуправне интересне заједнице у области образовања треба основати и конституисати најкасније до 31. децембра 1974. године, што значи да посао око самоуправних интересних заједница у образовању тек предстоји.

Завршава се фестивал „Игре југа 74“

вогодишњи фестивал, поезије, музике, хумора и сатире и позоришта

„Игре југа 74“ ближи се крају. Тренутно је у току извођење комада „Voks humana“ Мома Капора, у коме учествују глумци зеничког народног позоришта. Два десет и деветог августа „Игре“ ће, највјероватније, бити завршене у Никшићу.

У трећем кругу који је одржан од седмог до једанаестог августа, умјесто најављеног гостовања академског студијског хора „Collegium musicum“ из Београда, госте и грађане Котора, Будве, Херцег-Новог и Цетиња забављао је наш врхунски умјетник Др Јован Јовичић који је имао солистичке концерте на гитари.

Сљедећи, четврти круг, прошао је у знаку наших оперских звијезда Милке Стојановић, солисте Метрополитен опере, и Живана Сарамандића, солисте београдске опере, који су у Херцег-Новом, Цетињу, Будви, Тивту и Петровцу наступали уз клавијеску пратњу Александра-Аца Коларевича. Са познатим умјетницима наступио је и трио класичних хармоника из Херцег-Новог „Међери трио“. Вечери под називом „Камерно вече“ веомо су успјеле о чему свиједочи и знатно интересовање публике. И сами умјетници веома су задовољни.

— Захваљујем организаторима на веома успјешној режирању вечерних програма — рекла је Милка Стојановић. — Посебно ме радује незаборавни пријем публике у Херцег-Новом, Будви, а нарочито у Тивту. „Игре југа“ имају велику будућност и увијек ћу се радо одазвати позиву да на њима учествујем. Сличног је мишљења био и Живан Сарамандић, који је истакао да су „Игре југа“,

Трио Симонети и Данијел Кири

„изузетан и диван културни догађај, као што је и крај у коме се оне одвијају“.

У оквиру овог круга, у будванској Модерној галерији отворена је изложба „Античка Будва“.

Пети, претпоследњи круг прошао је у наступима познатог умјетника Трипа Симонетија, који је први концерт имао у родном Котору 17. августа, а круг завршио на Цетињу, 21. августа. Концерти виолинисте Симонетија и органисте Данијела Кирија „оживјели су она ријетка дјела компонована за неубијачени састав виолина и оргуље и већ познатим дјелима дали носе звучне димензије — прилагођавајући их за овај дуо у складу са њиховим стилским и музичким карактеристикама.“

Последњи круг је почео 24. августа гостовањем зеничког народног позоришта у

Котору, које је извело „Voks humana“ Мома Капора, а послије Херцег-Новог, Тивта, Будве и Цетиња, истом представом се завршавају „Игре“ у Никшићу.

Важно је истаћи да су овогодишње „Игре“ имале знатно више публике. Фестивал је — то се осјетило — „почео да живи“, али још увијек има слабости којих ће се морати клонити организатори, како би овој значајној културној манифестацији створили пут без препрека. Врло је важно да је то постао фестивал Црногорског приморја, па и дијела унутрашњости наше републике, да су ове године и Улцињани, Петровчани, Цетињани, чак и Никшићани имали прилике да уживају у извођењу наших познатих умјетника. Наравно, тога још треба да буде, у далеко већој мјери.

Саво Греговић

ИЗЛОЖБЕ

АНТИЧКА БУДВА

У Модерној галерији је недавно отворена изложба под називом „Античка Будва“ чији су организатори Народни музеј из Београда и Културни центар из Будве. Замислимо је било да изложба прво буде отворена у Археолошкој збирци Црне Горе у Титовграду, али је, због одлагања термина, одлучено да се она отвори у Будви до првог новембра, када ће бити пренијета у Титовград, а затим у Београд.

На изложби је постављено преко 450 експоната у стакленим витринама, а тридесетак је ван њих. Сви предмети припадају будванској некрополи из илирског, грчког и римског периода.

То је први пут да Будва може видјети експонате нађене ископавањима из 1938. 1951. и 1956. — рекао је Др Љубиша Поповић, археолог Народни музеја из Београда. — Ова изложба је, у ствари, наставак сарадње с Кул-

турним центром. Наиме, ми смо заједно припремили изложбу икона бококорторске школе, затим изложбу средњовјековних српских фреска и, сада, ову. Нијесу изложени сви експонати, јер се један дио налази на изложби у Лондону. Штета је што нијесу приказани експонати који се налазе у рукама приватника.

Материјал изложен у Модерној галерији чува се у Народном музеју у Београду, музејима Цетиња и у Музеју Будве. Најинтересантнији експонати су амфоре и пехари. Ту је и накит: огрлица од стакла, мушки сребрни прстен с гемом, златни дјевојачки прстен с гемом, златни дјевојачки прстен с двоструком златном жицом и два драга камена.

Изложба је значајна и по томе што представља корак напријед у упознавању прошлости Црне Горе и Будве, њене културне вриједности и веза с прекоморским земљама у давној прошлости.

ИЗЛАЖЕ НЕЛА ТУРИН

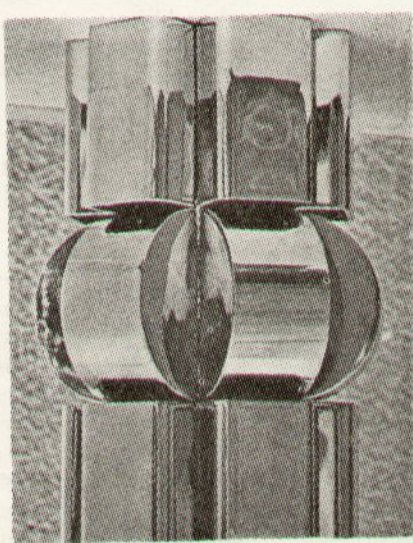
Послије изложбе нашег врхунског умјетника Пеђе Милосављевића, будванској публици се представила једна млада сликарка, не тако непозната нашој јавности, Нела Турин из Тивта. Њена изложба отворена је у понедељак 19. августа.

Атеље Стевана Лукетића

У Будви је, у присуству већег броја грађана и друштвено-политичких радника општине, отворен атеље академског вајара из Загреба, иначе Будванца Стевана Лукетића. Атеље се састоји из два дијела: велике сале — у којој су изложене његове графике, цртежи и скулптуре — и радионице у којој ствара док је у Будви. Атеље ће бити стално отворен.

Стеван Лукетић је, поред низа признања, добио за споменик у Пакрацу овогодишњу награду „Четврти јул“ коју додјељује Савез бораца Народно-ослободилачког рата Југославије.

С. Г.

Скулптура XIX/73.

Значај омладинског центра

Од три центра која је изградио Биро за међународну разmjену омладине и студената Југославије, беошки је најприметнији — његових 600 лежаја стално је попуњено. Међународни омладински центар смјештен је у најљепшем дијелу Београда; бунгалови су у брду, у хладу маслина. Осим тога, беошка плажа је најчистија на овом дијелу мора. Центар је „Б“ категорије, с пансионом на принципу самопослуге.

У предсезони долазе бачке екскурзије, студентске и студијске групе и, посебно, гости из СССР-а. Права сезона почиње 1. јула, и тада су гости највише Французи, Њемци, Холанђани и наши омладинци. Центар ради до краја октобра.

Значај Центра је у томе што се у њему омладинци зближавају, упознају и размијењују искуства. Младима су омогућени чартер летови од Лондона до Париза, Дубровника и обрнуто. Врши се и размјена студената, што омогућава да се наши млади упошљавају у иностранству.

Омладинци из разних земаља свијета који бораве у Центру посјећују многа наша предузећа, фабрике и градове.

Чест гост Центра је професор Љубиша Адамовић који предаје на Економском факултету у Београду, који држи предавања младима на теме које они одаберу.

Културно-забавни живот је интензиван. О њему брине Џејлсид Сиднеј Фарел, који већ двије године живи у Југославији. Он организује недељне националне вечери, изборе „мис Центра“, вечери народне и забавне музике. Често гостују фолклорне групе, што је посебно привлачно за стране госте. На тераси свира ансамбл из Крагујевца.

Ни спортски живот није запостављен. Постоји фудбалско игралиште, терени за кошарку и одбојку, а најпопуларнији је стони тенис.

С обзиром да сам овдје већ пет сезона, могу да кажем да чинимо све да изиђемо у сусрет гостима, како у погледу смјештаја тако и у погледу нај-

обичнијих информација — каже шеф ресепције Елизабета Радовић долажући да су гости потпуно задовољни услугом.

Слободанка Рогановић

БЕЧИЊА ЛОБИЛИ ДИСКО-КЛУБ

У Беоцима је, у кругу Међународног омладинског центра, отворен диско-клуб, једна могућност више за добру забаву. Срећта је уложио Биро за међународну разmjену студената и омладине Југославије. На пријему у част отварања било је око осамдесет званница, међу којима и председник Савеза омладине Југославије Владимир Максимовић.

Диско клуб је један од најмодернијих на Црногорском приморју и омогућава забаву које до сада није било. Дискотека се састоји из два дијела: један мањи у сепареима са сто шездесет сједишта, за људе старијег узраста, а други, за младе, плато за игру, сав од челика.

Дискотека располаже најбољим свјетским хитовима, набављеним у Њујорку и Лондону.

Диско-цокел је деветнаестогодишњи Невен Бебић, свршени матурант који већ неколико година обавља овај посао и говори четири свјетска језика.

— Врло тежак је то задатак. Треба се прилагодити публици, погодити укусе. Иначе, волим овај посао и добру музику.

СПОРТ

Нови тренер „Петровца“

Данас је почело фудбалско првенство у републичкој лиги Црне Горе. И ове године представник наше општине је „Петровац“ који се састаје са „Арсеналом“ из Тивта.

„Петровац“ је дочекао нову сезону без већих промјена. Једино је дошло до измјена у стручном штабу: у мјесто досадашњег тренера Анта Вицковића, који је са успјехом водио екипу од уласка у Црногорску лигу, у новом првенству екипу ће водити фудбалски стручњак и педагог Мишо Пајевић.

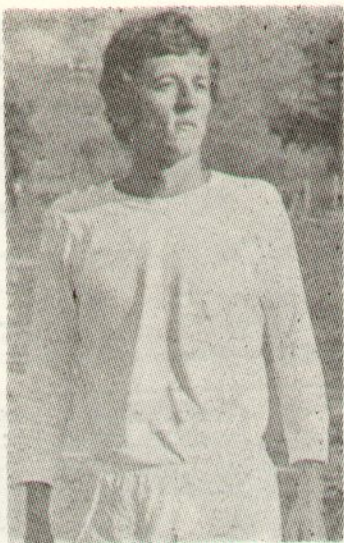
Што се играчког кадра тиче, измјена нема. Како смо обавијештени, вратио се и најбољи фудбалер „Петровца“, центархалф Саво Ратковић, који је био приступио друголигашу „Трепчи“ из Косовске Митровице.

Орни смо за борбу и жељни утакмица, каже Бранко Вукотић, центарфор „Петровца“. — Покушаћемо да докажемо да наши успјеси претпрошле и прошле године нијесу били случајни и да нам је мјесто у горњем дијелу табеле.

„Петровац“ ће имати велику конкуренцију у борби

за врх табеле. Иако се екипа калдила у првенственим борбама, тешко је постићи оно што многи желе: да се „Петровац“ пласира негде од четвртог до првог мјеста. Наиме, у лиги играју бивши друголигаш „Рудар“ из Пљеваља и „Јединство“ из Бијелог Поља, а њима се све године придружио и СФК „Титоград“. Осим њих, ту су и одличне екипе „Зете“ из Голубоваца, „Графичара“ из Титограда, „Горштака“ из Колашина и још неке које могу да изненаде.

С. Г.

Бранко Медиговић

Момчило Цемовић и Бранко Чолановић посјетили Скупштину општине и Јадрански сајам

Прије десетак дана посјетили су Скупштину општине Будва савезни секретар за финансије Момчило Цемовић и гувернер Народне банке Југославије Бранко Чолановић. У друштву Цемовића и Чолановића био је и генерални директор Алуминијског комбината у Титограду Бранко Костић.

У крајем разговору госте је о низу питања из рада Скупштине општине упознао председник Бранко Ивачевић. Гости и председник Скупштине обишли су потом Јадрански сајам, који је ових дана поново отворен. Информације о раду Сајма и његовом програму за 1975. годину гостима је пружио Алексије-Леко Обрадовић, вршилац дужности директора Јадранског сајма у Будви.

Биро за пропаганду и умјетничко обликовање

Из потребе развоја туризма никла је идеја о отварању Бироа за пропаганду и умјетничко обликовање. Његова основна дјелатност састојала би се у изради сувенира са обиљежјем овог краја, у вршењу графичких услуга, пропаганде и дизајна.

ГРАФИЧКИ СЕРВИС

Све графичке потребе туристичке привреде и осталих дјелатности биле би овдје обједињене. Уз добар квалитет, сервис би, захваљујући својим погонима и пословним пријатељима, нудио повољне цијене комплетних графичких услуга. Сервис би настојао да омогући савремени начин обликовања, максималан квалитет, одговарајући ниво са свјетским стандардима, што је неопходно, с обзиром на висок степен развоја туристичке привреде.

Пословно-техничка сарадња с најпознатијим кућама у земљи и властити погони омогућили би да нашим партнерима понудимо потпуни сервис графичких услуга. Сервис ће, на једном мјесту, моћи да ријешити све потребе из области штампања у свим графичким техникама.

— Израђиваће се: — све врсте формулара и обрасца; — календари, честитке, разгледнице и проспекти, јеловници, винске карте, етикете, периодични листови, монографије и туристички водичи, плакати, мале, фасцикле на папиру и пластици, кесе пластичне и папирне и рото папир за паковање.

СУВЕНИР — СЕРВИС

Потпуна несређеност у проблематичан квалитет у понуди сувенира намећу потребу за организованим приступом стварању одговарајућих сувенира који се искључиво односе на овај крај и носе његово обиљежје. Због тога смо ступили у контакт са свим произвођачима сувенира у земљи и бићемо у могућности да за сезону 1975. осигурамо оригиналан сувенир који ће се односити на град, подручје и шири регион и и-

мати његова фолклорна и етнографска обиљежја. У сопственим радионицама и путем размјене омогућићемо велики избор сувенира израђених од дрвета, керамике, метала, коже, текстила, вуне, емајла, стакла и пластике.

Крајем октобра мјесеца отвориће се стални салон узорака, да би се заинтересована предузећа и установе упознале с радом Сервиса за израду сувенира.

ПРОПАГАНДНИ СЕРВИС

Нуди комплетне услуге свих облика рекламе. У ово су укључена сва средства комуникације: штампа, радио, телевизија, и визуелне комуникације. Путем својих еминентних стручњака — вајара, сликара и архитеката — Биро је у могућности да пружи комплетна рјешења свјетског стандарда било ког задатка на овом подручју. У својим радионицама и биромима, као и путем сарадње са пословним партнерима, у могућности смо да успјешно ријешимо и најсложеније рекламне захвате од идејног рјешења до потпуне реализације.

ДИЗАЈН

У туристичкој привреди и осталим дјелатностима постоји потреба да се преживјеле форме обликовања замјене умјетнички обликованим предметима од оних најситнијих до крупних захвата. Ово је потребно спровести због општег утиска, који посјетилац добије у нашем граду, нашој земљи, што му показује степен развоја туристичке привреде код нас.

Биро ће обављати следеће услуге:

— обликовање свих врста визуелних информација;
— обликовање свих графичко-ликовних елемената, кореспонденције у туризму, трговини и друштвеним дјелатностима;
— обликовање свих ентеријера јавних и комуникативних објеката;
— обликовање рекламних средстава, амбалаже и сувенира.

ОБАВЈЕШТЕЊЕ

ПОВОДОМ ПРОСЛАВЕ ТРИДЕСЕТГОДИШЊИЦЕ ПРВЕ ВОКЕЉСКЕ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ УДАРНЕ БРИГАДЕ ОДБОР ЗА ПРОСЛАВУ ПОЗИВА ВОЈСЦЕ ОВЕ БРИГАДЕ, КОЈИ СУ БИЛИ У САСТАВУ ДО 9. МАЈА 1945. ГОДИНЕ, ДА УЧЕСТВУЈУ НА ПРОСЛАВИ И ДА СЕ ПРИЈАВЕ НАЈКАСНИЈЕ ДО 5. СЕПТЕМБРА НА АДРЕСУ: ОПШТИНСКИ ОДБОР СУВНОР-а ТИВАТ, У ПРИЈАВИ, ПОРЕД ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА, НАВЕСТИ АДРЕСУ САДАШЊЕГ МЈЕСТА ВОРАВКА, КАО И ЧЕТУ И БАТАЉОН БРИГАДЕ КОЈОЈ СТЕ ПРИПАДАЛИ.

ТРОШКОВЕ СМЈЕШТАЈА И ИСХРАНЕ СНОСИ ОДБОР ЗА ПРОСЛАВУ.

ТИВАТ, ГРАД ДОМАЋИН, ПРИПРЕМА СЕ ДА ТОПЛО ДОЧЕКА ВОЈСЦЕ БРИГАДЕ КОЈА ЈЕ УЧЕСТВОВАЛА У КОНАЧНОМ ОСЛОБОЂЕЊУ НАШЕ ДОМОВИНЕ.

ОДБОР ЗА ПРОСЛАВУ

Стрељачке дружине

У свим мјесним заједницама на подручју будванске општине ускоро ће се формирати стрељачке дружине. За ову врсту спорта влада велико интересовање, како код старијих грађана, тако и код омладине и пионира.

Како нас је обавијестио Никола Бурашевић, председник Удружења резервних војних старјешина, недавно је формиран општински иницијативни одбор који ће се старати да се оснивање стрељачких дружина што прије приведе крају. До средине септембра формираће се пет стрељачких дружина, а након тога ће се одржати Скупштина стрељачког савеза општине Будва.

Ови задаци проистичу из закључака Општинске конференције Савеза комуниста, која је разматрала проблеме омладине, а у складу са програмом оспособљавања омладине за општенародну одбрану, — изјавио је Нико Бурашевић.

САВЈЕТ АГРОНОМА

ПРИПРЕМА: МИЛЕНКО ОБУЋИНА

Компост умјесто стајског ђубрива

ТУРИСТИЧКА СЕЗОНА која се полако гаси први је знак да је стигло вријеме да се вратимо својим баштама и вртovima. Баш због тога због бих да читаоцима препоручим једну малу акцију која је и практична и корисна. Ради се, наиме о слиједећем. Послије „најезде“ туриста све су баште мање-више „сазреле“ за генерално чишћење. Доста тога ће поћи у калте за ђубре, али све оно што је органског поријекла: сасушена трава, лишће, коре од лубеница и диња и све слично, требало би у једном забаченом углу баште да почнемо лагеровати. Да то не би било стјециште муха, од каквих старих дасака треба направити сандук димензија метар са метар, висине према жељи и све отпатке бацати унутра. Да би се избегао смрад и сличне непријатности, последице сваког бацања отпатке треба затрпати лопатом — двије земље. Са земљом би било потребно бацити повремено лопату креча у прату и по које кило минералног ђубрива суперфосфата. Када се све то, по мало залива водом на прољеће се добије изванредно природно ђубриво, које се зове компост. Прије употребе овај компост треба просијати да би се отстранило све оно што се није довољно разложило или је остало кабасто. У многим срединама гдје се осјећа помањкање стајнака, компост је једино природно ђубриво. Да би све ово било јасније поткријепићу примјером из овог краја. Милочерски парк, својим опалим лишћем, које се скупља и лагерије, уштеди свом предузећу милионску вриједност, дајући му једну врсту природног ђубрива које се ријетко може и купити.

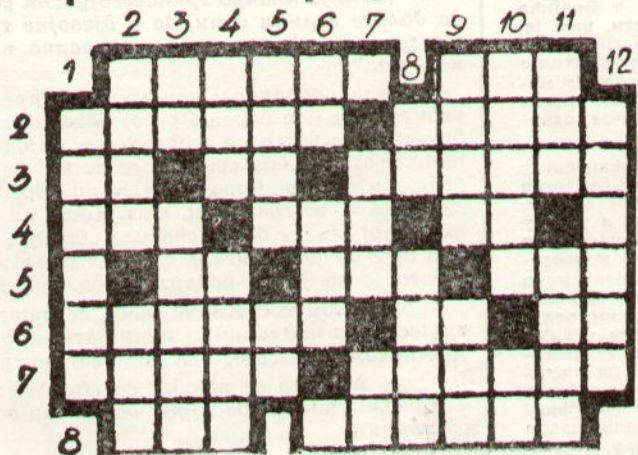
КАКО САДИТИ ПЕРУНИКЕ

Септембар је мјесец када перунике треба садити, односно расађивати. Оне се размножавају дијелењем коријена. Брзостајна је врста цвијећа која цвјета од маја до јуна у неколико боја, мијешаним крупним цвијетовима који су пријатног мириса. Треба их садити на сунчаним мјестима, гдје нема воде која се дуго задржава, да им коријен не би иструпио. При presaђивању треба повести рачуна о слиједећем. Са оних перуника које хоћемо да

пресађимо треба одстранити трећину лишћа, а са коријена уклонити мале изданке. Тако извађену биљку треба оставити дан-два да се просуши, па је тек онда посадити дубоко, пожељно је да јој коријен мало сири из земље. Код гајења перуника треба знати да се она мора сваке треће-четврте године проређивати. Ова биљка не тражи никакве посебне бриге у току свог живота, а најљепше изгледа када се сади у групама.

Миленко Обућина

Укрштене ријечи бр. 8

ВОДОРАВНО: 1) Познати ресторан на острву Свети Никола код Будве — затвор; 2) Ријека у Међумурју, десна притока Муре — град у Босни; 3) Аутономна покрајина (скр.) — нота солмизације — један хемијски елемент; 4) Наше острво — Народна република Кина (скр.) — врста зачина — сугласник; 5) Тринаесто слово ћирилице — рукометни клуб (скр.) — отац словеначки — највећи дио; 6) Крема за ципеле — узвик нестрпљења — злато (франц.); 7) Ров — село у будванској општини; 8) Град у француској — ријека у Хрватској.

УСПРАВНО: 1) Бивша вила енглеске принцезе у Милочеру; 2) Гомила — индустријска биљка; 3) Њемачки предлог — дио дрвета; 4) Талас — родовска заједница код Ираца и Шкотлан-

ђана; 5) Кухињска посуда — савогласник и сугласник; 6) Лична замјеница — бивши њемачки фудбалски репрезентативац — предлог; 7) Самогласник — спис — ријека у Италији; 8) Чест завршетак бугарских презимена — бог љубави код старих Римљана; 9) Рибар — старо сукно; 10) Област у Македонији, у горњем току Вардара — лична замјеница; 11) Цјелокупни — бивши фудбалер Динама; 12) Супротстављања нечему.

РЈЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ БРОЈ 7.

ВОДОРАВНО: 1) Струга — Кан; 2) Поп Андрић; 3) Ош — Са — Милано; 4) Чоп — Пер — ар — б; 5) М — ор — лес — ива; 6) Актери — ка — ар; 7) Никач — Морава; 8) Пал — Борета.

Страдимир Фатић

ИЗМЕЋУ ЖЕЉА И МОГУЋНОСТИ

СВЕ ДО НЕДАВНО брига о најмлађима у нашој општини била је на споредном колосјеку. Изградњом производног дјечјег вртића у Будви, који је само у прво вријеме и тренутно задовољно дио потреба, тај проблем је почео да се рјешава. Наравно, очекивало се да ће нешто слично бити урађено у Светом Стефану и Петровцу на Мору и да ће се у склопу планираног школског центра изградити дјечји вртић у чијем би саставу била најнеопходнија игралишта и спортски терени који су предуслов за нормалан развој дјеце предшколског и школског узраста. Али, очекивања и жеље, по свему судећи, нијесу били у складу с могућностима, односно није их пратила систематска акција органа и организација које би требало да буду заинтересоване за њену што скорију реализацију. У Петровцу и Светом Стефану није, такође, ништа учињено, а дјечји вртић у Будви не само што не одговара најосновнијим хигијенским, просторним и педагошким условима, него ограничава даљи пријем дјеце, што значи да ће већ од септембра, када почне с радом и одјељење забавитша, запошљени родитељи бити принуђени да се, као и до сада, сналазе и да смјештају дјецу код других „просвјетних установа“, то јест да један од њих напушта радно мјесто. У ситуацији када је наша привреда принуђена да „увози“ радну снагу из других региона, што подразумева њено оптерећење не малим издацима око смјештаја и исхране, ово не би био никакав разуман излаз.

ТАКОРЕЋИ БЕЗ ИЈЕДНОГ КУТКА ЗА ЗАБАВУ И РАЗОНОДУ НАЈМЛАЂИХ

Опште је познато да дјеца свих узраста — у Будви, Светом Стефану и Петровцу — слободно вријеме могу да проводе једино на улици, пошто на подручју читаве наше општине нема ни једног кутка за који се може рећи да је одређен за дјецу и њихову разоноду. И још нешто: питање комплетне дјечје заштите подразумева и бригу о дјечи до три године, то јест ставља на дневни ред отварање дјечјих јаслица. Тренутно је, ипак, највећи проблем: како смјестити дјецу у вртић? Наравно, не мисли се само на ону узраста од три до шест или седам година, управо до њиховог поласка у школу, пошто не ма њу бригу представљају она којима се даном уписа у школу врата дјечјих установа за такзовани продужени боравак аутоматски затварају. Ако погледамо у каквом су положају запошљене мајке, онда није тешко констатовати да је он далеко неповољнији, јер су оне, чим им дјеца пођу у школу, добила низ нових обавеза око њиховог облачења, припремања за школу и помагања у савлађивању градива и стицању радних навика. Према томе, неопходно би било рјешавати проблем дјечје заштите у вртићима, односно, ако за то постоје услови, у школама.

С обзиром на велики број запошљених мајки у угоститељству, приближно су у истој ситуацији као Будва и Свети Стефан и Петровац. Под претпоставком да ће вртић у Будви бити ускоро изграђен и тиме проблем дјечје заштите у овом граду скинут с дневног реда, као прво, неопходно би било испитати могућности радних организација у Светом Стефану и Петровцу да, бар у току сезоне, обезбиједе смјештај дјеце чији се родитељи налазе у радном односу с њима.

Почев од дјечјих вртића, па, даље, преко слободних активности у школама, до рада у пионирским и омладинским организацијама, треба организованом приступити стимулисању дјечјих предиспозиција и стваралаштва. Један од задатака био би и обезбјеђивање бесплатних учбеника, нарочито за дјецу родитеља са нижим примацима.

Међу мјерама, које се спроводе на подручју здравствене заштите посебно треба истаћи потребу што систематскији прегледа дјеце, поготову оне која треба да пођу у школу, затим савјетовања младих мајки и лијечења одојчади. Неопходан је сталан надзор над здравственим условима у школама и другим објектима намијењеним за боравак дјеце, што значи да не треба изгубити из вида ни контролу услова „дјечјег вртића“ у организацији часних сестара.

Поред евидентног, забрињавајуће великог броја друштвено запустјеле и ментално заостале дјеце у нашој општини, још увијек има таквих дјечака и дјевојчица о којима нико не води рачуна, јер нијесу „ни на чијој листи“, изузев што се, из године у годину, понеки такав „случај“ препозна по оценама у школским дневницима. Очигледно је, нажалост, да се у школу уписују дјеца чије су психичке могућности далеко испод нормалног нивоа, па не могу да прате наставу, нити постигну које задовољавајуће резултате. Зато би било веома важно створити услове за отварање једног одјељења за дјецу различитог узраста, која, због психичких недостатака, не могу успешно да прате наставу са својим вршњацима.

ОДМАРАЛИШТЕ НА ЗЛАТИБОРУ — ЈОШ УВИЈЕК САМО ЖЕЉА

Брига радних и друштвених организација о дјечи, упркос напретка који је постигнут, још увијек није израз систематске политике и трајне обавезе, дио њиховог плана и програма, већ је она, најчешће, повремени и дјелимична. У оквиру својих могућности — а оне, ипак, нијесу толико

Одлазак дјеце на Ловћен

мале да би их требало потцјењивати — свака радна и друштвена организација могла би да у једном од својих нормативних аката предвиди шта највише може учинити да би се помогло у рјешавању проблема дјечје заштите.

Као веома погодна институција за свеобухватан друштвено-васпитни рад са дјецом, одмаралишта су дала запажене резултате. У вријеме школског распуста и годишњих одмора она би могла да окупљају дјецу и да послуже не само за здравствену рекреацију, већ и за разне облике васпитног рада с њима. Одмаралишта пружају изванредне услове за развој интензивног културно-умјетничког живота најмлађих, затим за стицање смисла за колективни живот, другарство, равноправност и зближавање дјеце из разних крајева и средина. Захваљујући разумјевању органа Скупштине општине, Заједнице осигурања радника, Заједнице образовања и Фонду за непосредну дјечју заштиту, и ове године је свако дијете са подручја наше општине могло да користи — нажалост само у једној смјени, као и до сада — све погодности одмаралишта на Ловћену. Изузев њих седаморо, дјеца из Побора и Брајина нијесу користила ове могућности, што је, можда, и разумљиво. Вјероватно би за дјецу из ових села било интересантније море, па би добро било да се испитају могућности њиховог љетовања у Бечићима или Сутормору, гдје постоје дјечја одмаралишта.

У тежњи да одмор и рекреацију најмлађих организују што боље — и то не само у једној, петнаестодневној смјени, него преко читавог љета, па чак и у току зимског распуста — Савјет за старање о дјечи, у заједници са Фондом за непосредну дјечју заштиту, купио је својевремено плац на Златибору, у непосредној близини хотела „Палисад“ на Партизанским водама. Рачунало се да ће након тога успјешно спровести помоћ друштвено-политичких и радних организација које би учешћем у једном хуманом подухвату стекле право да шаљу своје раднике у одмаралиште, чији би им лежаци, пропорционално учешћу, стајали на располагању у току девет мјесеци — све док траје школска година. Према замисли иницијатора, то је, практично, требало да буде дом одмора дјеце и радника са подручја наше општине.

Понављајући оно што је познато — да материјални услови за изградњу дома на Златибору нијесу створени, потребно је упозорити да је „судбина“ купљеног плаца неизвесна и да ћемо га, уколико се не предузму одговарајуће мјере, изгубити. Пошто Савјет за старање и бригу о дјечи нема средстава нити могућности да сам било шта даље уради (нема средстава ни за организовање скромних свечаности поводом пријема најмлађих у пионирску организацију, нити за поклон — пакетиће поводом празника дјечје радости), требало би да његову иницијативу подржи Скупштина општине и да, у заједници са осталим друштвено-политичким и радним организацијама, помогне да се коначно реализује једна хумана и веома корисна замисао.

ОНИ СУ ПОНОС ДОМОВИНЕ

Љубица Јовановић-Маше

ВИТКА И ЉУПКА ЧОВАНИЦА Љубица Јовановић, коју су другарице од милоште звале Маше, израсла је у току ослободилачког рата у одважног и омиљеног бораца чијим се дјелом, јунаштвом и жртвом поноси не само крај из кога је израсла, већ и читава домовина. Њен подвиг у борби код Книна, у последњој њеној борби, служио је као примјер младима, који су, слиједећи њене кораке, као и она, поставили понос домовине.

Увијек седра и весела, Љубица је била веома омиљена. Њене вршњацице, чобанице и сељанчице, долазиле су да јој се пожале, повјере, да се заједно с њом порадују или да се каткада потуже на неразумљевање и разне незгоде. У таквим приликама, Љубица их је тјешила, говорила им да, иако су дјевојке, треба да буду јаке и „да љубав није зато да се због не плаче“.

Када је плануло тринаестојулски устанак, Љубица је срцем осјетила да долазе велики дани, да и дјевојке треба да прихвате оружје у руке, јер их, како је говорила, „домовина није родила само за то да плачу над њом“.

При повлачењу наших снага према Босни, Љубица оставља своје родитеље и као борац Другог батаљона Четврте црногорске пролетерске бригаде прихвата се најтежих и најопаснијих задатака. Као бомбаш и пушкомитраљезац, светила се за поплаћене домове, уништена села и поробљену земљу. Вољела је своју „бреду“ као праву вјерну другарицу. Дјевојка — митраљезац, када више не буде било другог излаза, жртвоваће свој живот да би спасила „бреду“, да би она у рукама другог бораца још дуго мјесима писала слова мржње и љубави. Догодило се то не дуго пошто је за један подвиг похваљена пред стројем бораца.

У борби код Книна, када се више није могло одољети насртајама вишеструко надмоћнијег непријатеља, у одсудном тренутку, Љубица није мислила на себе, већ на свој митраљез:

— Морамо се повући да „брета“ не би пала у руке непријатељу! — предложила је, додајући да ће она остати на положају и штитити им одступнице.

— Гађаћемо их с прве чуке и ослободити пут... а ти дотрчи! — рекли су јој другови, и то су биле последње ријечи које је чула. Претворила се у око и ухо. Гађала је прецизно и штедјела метке од којих је сваки вриједио по једну главу. Али, пошто се више није чула „брета“, то је охрабрило непријатеље да пођу на јуриш. Рањена у ногу дум-дум метком, наслонена на пушку, Љубица је чекала да јој непријатељ стигне на врх пушчане цијеве. Схватајући да јој нема спаса, у жељи да се што скупље замијени, полако је развидала „крагујевку“. У тим тренуцима поново је преживљавала читав свој живот, била у мислима близу мора, сјећала се родитеља, другарица и својих ријечи које је чобаницама упућивала: „Зар нас је за то родила домовина да плачемо над њом и собом?!“

Притајена даха, гушећи бол и не дозвољавајући ни да се шкргутом зуба ода, Љубица је чекала да и својом смрћу наплати последњи дуг од непријатеља. „Крагујевка“ није изневерила: четири издајника ваљало се у крв. То је било последње што је видјела Љубица Јовановић-Маше, дјевојка, која је умрла штитећи положај својим друговима и „бреди“ која ће у рукама других бораца проносити њено име и славу.